

Naročnina

za državo SHS:

za mesec Din 20
za pol leta 120
za celo leto 240

za inozemstvo:

mesečno Din 30

Sobotna izdaja:

celoletno

v Jugoslaviji Din 40

v inozemstvu 60

SLOVENE

Cene inseratov:Enostolpna petlitna vrsta
mali oglasi po Din 1⁵⁰ in
Din 2⁵⁰, večji oglasi nad
45 mm višine po Din 2⁵⁰,
veliki po Din 5⁵⁰ in 4⁵⁰,
oglas v uredniškem delu
vrstica po Din 6⁵⁰.

Pri večjem naročilu popust.

Izhaja vsak dan izvenem
ponedeljka in dneva po
prazniku ob 4. uri zjutraj.

Poštšina plačana v gotovini.

Uredništvo je v Kopitarjevi ulici 6/III. Rokopisi
se ne vračajo; ne frankirana pisma se ne spre-
jemajo. Uredništva telefon 50, upravnništva 328.**Političen list za slovenski narod.**Uprava je v Kopitarjevi ulici 6. Cekovni račun:
Ljubljana 10.650 in 10.349 (za inserate) Sara-
jevo 7.563, Zagreb 39.011, Praga in Dunaj 24.797.**Teror umira.**

Živimo v trenutku usodnega obrata
javnega življenja v Evropi. Nasprotje med
starim družabnim redom, ki se je opiral
na silo, sovražne nagone in pravico moč-
nejšega, in med novo demokracijo, ki se
izoblikuje iz misli in čustev najboljših du-
hov po vojni, je čezdalje bolj očitno. Sto-
jimo že danes sredi borbe med tema dve-
ma svetovoma in njen izid ne more biti
dvomljiv.

Stara miselnost edinovladja vele-
kapitala s pomočjo militarizma ima svojo
kotišče na eni strani v Nemčiji, kjer vsled
poraza te klike na vojnem polju tli želja
po maščevanju, na drugi strani v Italiji,
ki jo je srečni izid svetovne vojne omamila,
da preko svojih dejanskih moči stremi za
svetovnimi osvajaalnimi cilji. Pa tudi v vseh
ostalih državah se je polastil ta duh se-
bičnih nagonov po neomejenem večanju
kapitalov v eni roki, po zaslužnjevanju
delovnih stanov in tlačenju slabijih na-
rodov nacionalne ideje, da jo izrabi v svoje
profilirski namene.

Dočim je fašizem žel svoje prvotne
uspehe s pomočjo surove fizične sile in
organiziranega terorja, tako da je osnoval
po zloglasnem ruskem vzorcu celo svojo
«Čekov», ki je suspendirala svetost člove-
škega življenja in nedotakljivost imetja,
se je nova demokracija tiho snovala na
vseh poljih duhovnega življenja: v modro-
slovju, sociologiji, literaturi, obrazovnih
umetnostih. Dočim je fašizem nadaljevanje
predvojne pruskega duha, ki pozna
samo eno «izvoljeno» pleme na svetu,
kateremu morajo vsi drugi kot sužnji slu-
žiti (jugoslovanski fašizem je v tem oziru
podoben žabi v znani pravljici, ki se je
hotela napihni do vola), je nova demo-
kracija navezala na one dobe v zgodovini,
ki pomenijo njen višek v moralnem oziru:
na dobo združnega cehovstva, na prve
čase ameriške demokracije, na dvig na-
rodov ob Napoleonovem padcu, na ro-
mantiko itd. Malikovanje razruševalnih
sil sovražstva, živalske borbe za obstanek
in brez moralnega «nadčloveka» se umika
spoznanju, da se more svet znova zgraditi
le na ljubezni, vzajemnosti, zaščiti
slabijših.

V istem času, ko je fašizem z umo-
rom poslanca Matteottija pokazal vso
svojo notranjo moralno gnolobo, sta vo-
divna državnik Anglije in Francije po-
ložila v Chequersu temelje novi evropski
demokraciji. Popolnoma v nasprotju s
staro prakso, da se sklepajo med dvema
državama vojne alijanse proti drugim s
točno določenimi obveznostmi po načelu:
do, ut des!, sta se Mac Donald in Herriot
samo na pošteno besedo domenila, da bo-
sta svojo politiko vzajemno vodila v svrhu
okrepitve miru, demokracije in socialne
pravičnosti v Evropi. Nemčije nočeta po-
nižati, niti zmage izrabiti do poslednje
možnosti in jo za vedno pritisniti na tla,
marveč se bosta prizadevala, da jo uve-
deta v krog vseh narodov sveta, kjer bo
imela enakopravni sedež in besedo, ako
se popolnoma odpove fašistovski naciona-
listični politiki, želji po maščevanju in zo-
petnemu nadvladanju nad Evropo s pomoč-
jo bajonetov, bomb in strupenih plinov.
Ako Nemčija pokaže dobro voljo in se
popolnoma prešine z duhom nacionalne
demokracije namesto nacionalne diktatu-
re, se bosta tudi Anglija in Francija raz-
orožili, kolikor se to mogoče. Namesto z
raznimi alijansami na militaristični pod-
lagi, hočeta angleški in francoski premier
zavarovat sebe in ostalo Evropo pred po-
hlepnostjo imperializma s pomočjo Dru-
štva narodov, katerega avtoriteta ima slo-
neti ne samo na podpori velikih in močnih
kulturnih držav, ampak predvsem na za-
vesti vseh izobraženih narodov, da jih ve-
žejo veliki skupni moralni cilji.

Herriot in Mac Donald sta s svojim
odločnim korakom zbudila vse moralne
sile Evrope, dala vsem miroljubnim ele-
mentom pogum in okrepila vero v mirne
rešitve, v moč moralne ideje in v stvar-
nilno sposobnost demokracije, osnovane
na vzajemnosti delovnih stanov, poštene-
ga pridobivanja in idealnih ciljev.

Fašizem pa se zvija v smrtnih krčih.
Nemški nacionalci v svoji onemoglosti
snujejo blazne načrte, kako vsaj otežiti

nastop nove ere in kujejo nove podle zlo-
čine ter se zanašajo na to, da jih podprejo
šovinistični krogi v Franciji, ki jo sicer
smrtno sovražijo. Toda v tem se kruto
motijo. Francosko časopisje, ki je časo-
pisje visoko kulturnega in skrajno spre-
jemljivega naroda, se je splošno obrnilo
na stran izčiščene vzajemnostne demokra-
cije. Ne samo socialisti, ampak tudi bur-
žuazija v Franciji se združuje v enotno
fronto proti brutalnemu, nemoralnemu in
blaznemu fašizmu, temu zadnjemu ostan-

ku duha vojne razbrdanosti, surovosti in
materializma. To se vidi zlasti v tem, da
je z malo izjemo rojalističnih reakcionar-
jev ves francoski tisk otvoril skupno z
angleškim naravnost ofenzivo proti la-
škemu fašizmu, ki se bo pod moralno ob-
sodbo vsega kulturnega sveta zrušil še
preje nego vsled naporov laške demokra-
cije. Ne samo delavec, tudi meščanski
sloji uvidevajo, da je politično in gospo-
darsko blagostanje človeške družbe mo-
goče le na podlagi moralne demokracije.

Zanimanje belgrajske javnosti za sklepe Jugoslovanskega kluba.

NOBEN BELGRAJSKI LIST NI BIL KONFISCIRAN.

Belgrad, 26. junija. (Izv.) Že včeraj
simo poročali, da so sklepi Jugosl. kluba
zbudili v tukajšnjih krogih splošno pozor-
nost. Tudi vsi današnji listi se bavijo s celj-
skim sestankom in priobčujejo vprašanja,
ki jih je Jugosl. klub poslal posameznim
ministrom.

Današnja »Politika« prinaša v celoti
vprašanja na skupščinskega predsednika
glede umora poslanca Matteottija. Dalje pri-
naša z izjemo par vrstic vprašanja dr. Ko-
rošca in poslancev Jugosl. kluba na skup-
ščinskega predsednika glede omejevanja

svobode govora in zborovanja narodnih po-
slancev, in v posnetku vprašanje na vojno
ministrstvo.

Današnja »Pravda« poroča dobesedno
vprašanja na vojno ministrstvo glede vo-
jaških priprav v Sloveniji in obširen po-
snetek pisma in vprašanja na skupščinske-
ga predsednika. — »Vreme« pa prinaša v
daljšem posnetku pismo in vprašanje na
skupščinskega predsednika in vprašanje na
vojne ministra. Noben od teh listov ni bil
zaplenjen.

Minister policije obvešča.

Belgrad, 26. jun. (Izv.) Danes se je vr-
nil z Bleda dr. Srškić, ki je bil pokli-
can, da poroča o raznih dogodkih, posebno
o dogodku z dr. Šumenkovićem. Zlasti ta
dogodek je vladi neljub in notranji mini-
ster je izdal posebno obvestilo, v katerem
vali vso krivdo za izgon poslanca Šumen-
kovića iz njegovega volivnega okrožja na
policijskega pisarja Širkovića iz Strug, ki
da ni razumel niti pravilno izvršil svoje
dolžnosti, kakor mu jo je naložilo okrožno
načelstvo. Vsled tega je ta pisar odstavljen
iz službe. To se zna zgoditi še marsikomu,
ki v svoji gorečnosti ne razume in pravil-
no ne izvršuje svoje dolžnosti.

Volivni mandat.

Belgrad, 26. junija. (Izv.) Razgovori o
volivnem mandatu so odstavljene z dnevnega
reda širših krogov javnosti, ki je pre-
pričana, da do njega ne more priti v seda-
njem položaju. Zato se o tem razgovarja-
jo le v krogih samostojnih demokratov, ki vi-
dijo v volivnem mandatu edino rešitev. Smatra
se, da bodo napeli vse sile, da Pašića pri-
pravijo do tega, da gre na Bled in zahteva
volivni mandat. Vodja samostojnih
demokratov Pribičević namreč misli, da bi
se Pašiću posrečilo dobiti tudi ta mandat
kljub sedanjim razmeram z ozirom na nje-
govo avtoriteto. Zato ravno Pribičević naj-
bolj deluje na to, da bi se Pašić odpeljal
na Bled.

»Zaustavimo se!«

Belgrad, 26. junija. (Izv.) Današnja
»Politika« prinaša zelo zanimiv uvodni
članek pod naslovom »Zaustavimo se!« V
tem uvodniku je jasen izraz srbske javno-
sti, ki je odločno proti vsem nasiljem. Članek
je napisan z ozirom na sestanek Jugosl. kluba
v Celju in z ozirom na nje-
gove sklepe. Ton tega članka je tak oster,
da bi ga naši čitatelji itak ne mogli
čitati, ako bi ga mi reproducirali.

Urednik Polić izpuščen.

Ogulin, 26. jun. (Izv.) Sodišče je raz-
veljavilo ukrep državnega pravdnštva, ki
je dalo zapreti odgovornega urednika »Pri-
morskega lista« Nikolaja Polića. Državno
pravdnštvo se je pritožilo, banski stol v
Zagrebu pa je potrdil odločitev sodišča. Po-
lić je bil danes spuščen iz zapor.

POSVET HRVATOV.

Zagreb, 26. junija. (Izv.) Danes popo-
ldne se je vršila skupna seja predsedništva
HRSS in HZ. Na seji so razpravljali o po-
litičnem položaju v državi in storili primer-
ne sklepe. Nadalje so vzeli na znanje Ra-
dićeva poročila iz Moskve in sklenili, da bo-
do Radić obiskali člani obeh predsedstev
pred njegovim odhodom v London.

TEŽKOČE AGRARNE REFORME V DALMACIJI.

Belgrad, 26. junija. (Izv.) Kakor se po-
roča parlamentarnim klubom iz Šibenika,
je bilo tam aretiranih kakih 30 ljudi, ki so
se sprli z orožniki, ki so hoteli izvesti raz-
delitev posesti.

Incident z laško finančno stražo.

O vpadu italijanske finančne straže
čez mejno črto v Planini so se prve dni
širile različne govorice. Sedaj je stvar že
toliko pojasnjena, da moremo z vso zanes-
ljivostjo ugotoviti, kako se je vpad izvršil.
Od popolnoma poučene strani smo izvedeli
sledede:

V noči na 23. junij je vdrla italijanska
finančna straža čez mejo proti Planini. Pri
Udovcu ob meji, kjer se nahaja stražnica
naše finančne kontrole in orožništva, so
Italijani razbijali po oknih in vratih in za-
htevali našo finančno kontrolo in orožni-
štvo. Potem so leteli naprej proti vasi Pla-
nini. Neki domačin, ki je bil pri Udovcu, je
zbežal pred njimi in na potu dohitel nezna-
nega človeka, katerega je opozoril, da pri-
hajajo Italijani. Skočila sta s ceste v stran.
Pripravnik finančne kontrole Frelih je stal
na straži in ko je slišal drveti Italijane, je
zaklical: Stoj! Ker se niso ustavili, je od-
dal signalni strel, istočasno pa so streljali
že tudi Italijani in Freliha v nogo ranili.
Frelih je sedaj v ljubljanski bolnici. Izklju-
čeno sicer ni, da so Italijani zasledovali ka-
kega tihotapca čez mejo, verjetno pa to
vendar ni, ker nimajo čez mejo ničesar
opraviti. Verjetneje je pač, da so hoteli iz-
zvati kak incident, ki bi jim ravno sedaj
dobro došel, da bi splošno pozornost odv-
nili od Matteottijeve afere. Na Uncu je pa
stvar še nepojasnjena. Naslednjo noč se je
vršila tam praska; Italijani so imeli dva
ubita. Vstavili so celo tovorni vlak, na ka-
terega so naložili ranjence. Kdo je na Uncu
insceniral spopad, ne bo težko uganiti, to-
liko pa že moremo danes reči, da naša fi-
nančna kontrola in orožništvo nista v stvar
prav nič zapletena.

Ljubljana, 26. jun. Tiskovni referat
ljublanske oblasti poroča: Danes popo-
ldne je dospel v Ljubljano načelnik v mini-
strstvu za notranje zadeve g. Lazić, ki je
takoj popoldne z velikim županom dr. Bal-
tićem odšel v Planino, na Uncu in Rakek,
da se preiščejo dogodki o priliki zadnjih
obmejnih incidentov. G. Načelnik in g. ve-
liki župan sta posetila Planino, Uncu in
Rakek ter obšla vse kraje ob meji, kjer je
prišlo do incidentov, zlasti zadnja dva in-
cidenta. Imela sta potrebne razgovore ter
dala lokalnim oblastem nalog, naj se pre-
iskava energično nadaljuje ter naj se pod-
vzamejo vsi ukrepi od naše strani, da se
zasigura obmejna varnost.

Belgrad, 26. jun. (Izv.) Takozvanim na-
cionalnim krogom je skrajno neljubo do-
šel krvav dogodek na meji, o katerem po-
roča današnja »Politika«:

»Umor dveh stražnikov pri Uncu je
napravil veliko vznemirjenost v Trstu, kjer
se je včeraj vršil velik defilé fašistovskih
skupin. Listi opisujejo dogodke kot »ze-
vinsko balkansko divjaštvo« in zahtevajo
od vlade, da zahteva strogo kazn za na-
padalce pri Uncu. Polkovnik Larić, ka-
rabinjerski poveljnik v Trstu, je takoj od-
potoval na Uncu, čim je zvedel za dogo-
dek. Izvršil je prvo preiskavo in glasom nje-
govega poročila so ta napad izvršili ju-
goslovanski orjunaši. Oba mrtva stražnika
sta bila pokopana, potem ko sta bili njih
trupli fotografirani, drugi težko ranjeni pa
so bili prepeljani v Trst.

Ministrstvo za notranje zadeve trditev
Italijanov odločno zanika in pravi, da gre
za brezpomembno »švercersko« afero. —
Karakteristična je izjava tukajšnjega ita-
lijanskega odpravnika poslov g. Sola, ki je
časnikarjem dal naslednjo izjavo, ki jo pri-
občujejo današnje »Novosti«. Glasi se:

»Glasom brzojava, ki sem ga danes
dobil iz Rima, se zdi, da je večja četa lju-
di, okrog 40, med katerimi je bilo mnogo
uniformiranih, izvršila napad na italijan-
sko obmejno finančno postajo. Največ so
se posluževali bomb, s katerimi sta bila
ubita dva stražnika, trije pa ranjeni. Ra-
zen tega sta bila dva žandarja od te čete
peljana do meje, med potom sta bila pre-
tepena in maltretirana, na meji pa sta bila
Dalje na drugi strani.

Borzna poročila.

Ljubljana, 26. junija 1924.

ZAGREBSKA BORZA.

Na današnjem deviznem in valutnem trgu
je bila tendenca jako čvrsta. Narodna banka
je mnogo intervenirala, ni pa mogla kriti vseh
potreb. Po borzi je bilo vse istotako čvrsto.

Devize in valute.

(V oklepajih kurzi od 25. junija.)

Italija 3.72.50—3.75.50 (3.70.80—3.78.80),
London 372.50—375.50 (371.10—374.10), New-
York 86.25—87.25 (85.30—86.30), Pariz 4.59.75
do 4.64.75 (4.52—4.57), Praga 2.55.25—2.58.25
(2.54—2.57), Dunaj 0.12—0.1238 (0.1206 do
0.1226) Curih 15.05—15.15 (15.2685—15.3685),
efekt. dolarji 85.3750—86.3750.

CURIŠKA BORZA.

(V oklepajih kurzi od 25. junija.)

Pešta 0.0070 (0.0070), Berlin 1.3450 (1.35),
Italija 24.40 (24.35), London 24.40 (24.40),
New York 563.75 (563.50), Pariz 29.80 (29.55),
Praga 16.65 (16.65), Dunaj 0.007960 (0.007940),
Bukarešt 2.45 (2.45), Sofija 4.10 (4.15), Bel-
grad 6.65 (6.65).

Vrednostni papirji.

Hrvatska eskompan banka, Zagreb, 126,
Sveopća hrvatska kreditna banka, Zagreb 125,
Hipotekarna banka, Zagreb, 61—61.50, Ju-
goslavenska banka d. d., Zagreb, 115—116, Pr-
va hrvatska štedionica, Zagreb, 915, Srpska
banka 140, Dioničko društvo za eksploatacijo
drva, Zagreb, 122.50—125, Hrv. Slav. d. d. za
industriju šećera, Zagreb, 1.070—1.075, Na-
rodna šumska industrija, Zagreb, 85—87.50,
Našica 95—97.50, Gutman 825—850, Slavonija
100—101, Trboveljska premogokopna družba,
Ljubljana, 590, Vojna odškodnina 124—125,
7 odstot. invest. posojilo 66—66.50.

DUNAJSKA BORZA.

Dunaj, 26. junija. (Izv.) Efekti: Zivno-
stenska banka 812.000, Alpine 400.000, Grei-
nitz 130.000, Kranska industrijska družba 0,
Trboveljska družba 460.000, Hrvatska eskompt.
banka 100.000, Leykam 165.000, Jugoslovanska
banka 0, Hrvatsko-slav. dež. hip. banka 49.000,
Avstrijske tvornice za dušik 263.000, Gutmann
800.000, Mundus 880.000, Slavex 200.000, Sla-
vonija 74.000. — Devize: Belgrad 810, Budim-
pešta 0.84, Kodanj 11.780, London 306.700, Mi-
lan 3074, New York 70.935, Pariz 3772, Varša-
va 18.700. — Valute: dolarji 70.460, angleški
funt 304.940, francoski frank 3755, lira 3070,
dinar 809, češkoslovaška krona 2.082.

PRASKA BORZA.

Praga, 26. junija. (Izv.) — Devize: Lira
148.25, Zagreb 39.12, Pariz 181.75, London
146.80, New York 34.

izpuščena. Sodeč po še nepotrjenih obmejnih poročilih ni izključeno, da je napad izvršila Orjuna. Vlada v Rimu je odredila anketo, ki naj ugotovi tok dogodkov in krivice sploh. Če se bodo nahajali na našem ozemlju, bodite prepričani, da bodo kaznovani, da enkrat za vselej prenehajo ti obmejni incidenti. Radosten sem, ker sem videl pri belgrajski vladi isto željo.

Iz te izjave italijanskega odpravnika posloj je jasno, da bo vršila preiskavo mešana komisija in je rimska vlada v tem smislu sestavila noto, ki je bila danes izročena g. dr. Ninčiču.

Belgrad, 26. jun. (Izv.) V tukajšnjih nacionalističnih krogih vlada veliko razburjenje vsled zahtev italijanske vlade, da mora preiskavo voditi mešana komisija. Vaš dopisnik se je razgovarjal z uglednim italijanskim diplomatom, ki je izjavil, da bo Italijanska vlada zahtevala, da se razpusti Orjuna, če je sodelovala.

Fašistovski zagovor v senatu.

Rim, 26. junija. V včerajšnji seji senata je fašizem poslal v boj številne govornike, da oslabe vtis predidode seje. Govorili so v obrambo fašizma senatorji Tamassia, ki je med drugim naglasil, da Italija tudi topot še ni dosegla popolnoma svojih meja; Crispolti, ki je sicer slavil Mussolinijeve zasluge, pa ga vendar opozoril, naj si ne jemlje za učitelja Machiavellija, ki je le srednje vrste duh, a pri tem nevaren, marveč naj raje študira Cavourja, ki je mnogo večji politik od Machiavellija in ki uči, da z obsednim stanjem ni zelo lahko vladati in da so najslabše zbornice še vedno več vredne nego predsobe (che le peggiori Camere valgono più delle anticamere). — Vihar ogorčenja in ugovorov je zbudil senator Pantaleoni, ki je govoril naravnost frivolno. Rekel je, da se dela zaradi Matteottijevega umora večji krik nego če bi Kristusa križali; sklep generalne federacije dela, da se povodom žalne svečanosti za Matteottijem prekine delo za 10 min., se mu zdi smešen, pacifikacija prazna beseda brez smisla; končno je govornik obžaloval, da se v odgovoru na prestolni govor ne omenja zavrnitev italijanskega doseljevanja po Združenih državah, katero dejstvo da je mnogo važnejše nego umor posl. Matteottija. Fašistovskemu senatorju Tanariju je pritrjevala tudi galerija, ki je bila topot očitno fašistično zasedena. Ko je govornik našteval politične zločine, ki so se baje dogajali, preden je prišel na vlado fašizem, je s poslanske tribune padel klic: »Ni res!«, nakar je dal predsednik tribuno izprazniti. Končno je govoril še senator Tommasi, ki je naglašal potrebo, da si ustvari Italija v Sredozemskem morju tako močno brodogradnjo, kakor ga ima Francija. Do glasovanja o zaupnici vladi tudi v tej seji še ni došlo ter se bo boj zanj v današnji seji nadaljeval.

KLJUČ POLOŽAJA V ROKAH OPOZICIJE.

Rim, 26. junija. Včeraj dopoldne se je sešla v palači Venezia parlamentarna večina, da sliši poročilo svojega voditelja in vladnega načelnika Mussolinija. Mussolinijev govor je bil dejansko znamenit, ker je šel v njem Mussolini nasproti opoziciji v Kanoso in jo rotill, naj sodeluje v parlamentu. Zahteve opozicije je sicer v glavnem odklonil, toda napovedal znatne izpremembe v duhu teh zahtev. Predvsem pa je opoziciji priznal brezpogojno pravico do kritike, kontrole in opozicije in

najsi še tako ostre. Ako se s tem primerja prejšnje stališče fašizma in posebej Mussolinija, ko so opoziciji sploh odrekli vsako pravico do obstanka, ko so v parlamentu skušali z brutalno pomočjo in grožnjami zadušiti vsako njeno besedo in so končno dejansko posegli celo po življenju opozicionalnega poslanca, da preprečijo njegova odkritja, potem je za vsakogar razvidno, da je fašizem prvotnega kova v Italiji — bil.

V svojem govoru se je Mussolini največ pečal z opozicijo in njenimi zahtevami: da vlada odstopi, da se milica razpusti in da se razpusti parlament in razpišejo nove volitve temeljem proporcionalnega volivnega reda. Glede prve zahteve je rekel, da ostane vlada na svojem mestu, a napovedal izpremembe in modifikacije v njeni sestavi, ki se izvrše v kratkem času. Na razpust milice ni misliti, pač pa se kar najprej vključi v okvir državnih oboroženih moči in bo prisegla kralju. Nove volitve bi bile polne neznanke, zato jih odklanja, pač pa hoče sklicati zbornico in ji dati priliko, da neovirano vrši svojo nalogo. Odlokov-zakonov ne bo več izdajal, upostaviti hoče zakonitost v vsem obsegu, zatreči ilegalizem in izčistiti stranke. Položaj je težak in gre naravnost za režim in pridobitve fašistovske revolucije. Na to žrtve nismo pripravljeni. Vse je odvisno od tega, ali se opozicija vrne v parlament ali ne. Ako se vrne v zbornico, da vrši tamkaj svojo nalogo kritike, kontrole, opozicije, najsi tudi sovražne, strankarske, predsodbene, potem bomo mogli reči, da je kriza premagana. Ako ne, bomo svoja načela branili za vsako ceno, a na opozicijo pada vsa težka odgovornost.

Večina je Mussoliniju soglasno izrekla zaupanje in udanost.

KAJ STORI OPOZICIJA.

Rim, 26. junija. Snoči se je na Montecitoriju vršil sestanek zastopnikov opozicijskih skupin, da sestavijo skupni dnevni red, ki naj ga opozicija na svojem jutrišnjem svečanem sestanku soglasno sprejme. Vsaka skupina je najprej predložila svoj načrt dnevnega reda, in sicer: Amendola za demokrate, Furati za unitarce, Nobili za maksimaliste, Gronchi za popolare, Di Cesarò za demosocialce in Conti za republikance. Na podlagi teh načrtov se sestavi skupni dnevni red. Seja je trajala več ur, a dela niso končali ter se znova sestanejo. Za sklepe opozicije vlada v vseh političnih krogih največje zanimanje, ker je od njih odvisen celokupni notranji politični položaj. Sicer pa zaenkrat sploh ni znano, ali bo jutrišnji zbor celokupne opozicije posvečen le proslavi spomina poslanca Matteottija ali pa bo imel tudi politični značaj.

MANIFESTACIJE DELAVSTVA ZA MATTEOTTIJA.

Rim, 26. junija. V smislu sklepa Generalne federacije dela, da v petek, 27. t. m. povodom spominske slavnosti za Matteottijem celokupno delavstvo za 10 minut zapusti delo, je Zveza industrijev organizacije brzojavno obvestila, da pristaja na ta sklep.

OPOMIN VATIKANSKEGA GLASILA.

Rim, 26. junija. Včerajšnji »Osservatore Romano« je priobčil članek, v katerem opominja, naj se s političnim izkoriščanjem zločina nad Matteottijem ne ovira dela justice, ki bo le pod pogojem popolne svobode in mirnega dela mogla pravilno in pravilno rešiti svojo veliko nalogo. Na ta članek se je skliceval Mussolini tudi v svojem govoru na zboru parlamentarne večine.

TUDI VIOLA ARETIRAN.

Rim, 26. junija. Predminolo noč so v neki gostilni v Milanu aretirali ardit Giuseppe Viola, ki je neposredno udeležen na umoru poslanca Matteottija. Svojo istovetnost je takoj priznal, vendar je trdil, da se umora v Rimu ni udeležil. V Rim je bil prišel, ker je imel nalog, da se tamkaj snide z neko Rusinjo, ki naj bi mu dala podatke o boljševiški agitaciji v Italiji. — Z Viola v družbi je bil neki Giunchedi, ki so ga tudi aretirali. — Viola je bil dvakrat predkaznovan: enkrat na 5 let je bil zaradi desertacije, drugič pa zaradi goljufivega bankrota.

Doslej je ovađenih zaradi Matteottijevega slučaja 23 oseb, od teh je 19 zaprtih, 2 sta puščena na svobodo, dva pa se še skrivata, in sicer Poveromo in Panseri. —

Konferenca Male antante.

Bukarešt, 26. jun. (Izv.) »Dimineata« poroča, da bo za 7. julija določena konferenca male antante preložena za 3—4 dni. List poroča dalje, da bodo spravili zastopniki Rumunije tudi besarabsko vprašanje na dnevni red konference in da bodo zahtevali od Jugoslavije in od Češke precizne izjave, kako mislijo o besarabskem vprašanju.

Reparacijska konferenca.

Bruselj, 26. junija. (Izv.) Belgija se bo udeležila za 16. julija napovedane konference v Londonu.

Washington, 26. junija. (Izv.) V ameriških diplomatskih krogih izjavljajo, da se bo Amerika udeležila konference 16. julija v Londonu po posebnem zastopstvu.

Washington, 26. junija. (Izv.) Predsednik Coolidge je imenoval za ameriškega zastopnika na reparacijski konferenci Kellog-a. Ta bo imel znatno večja polnomočja kot dosedanjí ameriški »opazovalci« na ameriških konferencah.

VOJAŠKE ZVEZE NI!

Pariz, 26. junija. (Izv.) Zunanji urad se trudi, da omili oziroma da predstavi v drugi luči izjave Herriotove napram so-trudniku lista »Indépendance Belge« o neki vojni zvezi med Francijo, Anglijo in Belgijo.

NEMSKA VLADA IN RAZOROŽITEV.

Berlin, 26. junija. (Izv.) Nemška vlada še ni odgovorila na angleško noto glede kontrole razorožitve.

SESTI PORAZ ANGLEŠKE VLADE V PARLAMENTU.

London, 26. junija. (Izv.) Vlada je doživela danes pri glasovanju o zakonskih načrtih glede ureditve prometnih razmer v Londonu svoj šesti parlamentarni poraz, o katerem pa smatrajo, da ne bo imel političnih posledic. Proti vladi so glasovali liberalci in unionisti.

GEOLOG DUNIKOWSKI †.

Varšava, 26. junija. (Izv.) Znameniti geolog Dunikowski je umrl.

VEČ DELA, MANJ PLAČE.

Varšava, 26. junija. (Izv.) Med delavci in delodajalci v Katovicah se je dosegel kompromis glede znižanja plač in ureditve delovnega časa.

POTRES NA OGRSKEM.

Budimpešta, 26. junija. (Izv.) Potresni aparati so zaznamovali danes kratek potres, ki je trajal približno 10 sekund.

Maribor. »Lepega zvona glas, Seže v deveto vas — Zato naročite »Zvonoglas.«

Uspešna borba za samovlado Indije.

V Simli, kjer stoluje poleti podkralj, so se zbrali višji upravni uradniki Indije, da se posvetujejo, zakaj indska ustava z leta 1919 — takozvani India-Act — ne odgovarja svojemu namenu.

Leta 1918-19 se je cela Indija razburkala in zahtevala avtonomijo. Ker imajo tudi Angliji med seboj zagrizene imperia-liste ali po naše fašiste, ki zagovarjajo napram kolonijam politiko »močne roke«. Pravijo, da jim je za moč in edinstvo Britanije, v resnici pa so to priganjaci raznih veleindustrij in bank, ki se boje za svoje dobičke. Indski angleški imperialisti pa se sestavljajo seveda večidel iz uradnikov in častnikov, za katere ima indska služba zlato dno. Po krivdi teh krogov je l. 1919. general Dyer v Amritsaru napadel mirno množico pobožnih indskih romarjev in streljal vanjo s strojnimi puškami. Hvalabogu se fašistom ni posrečilo dobiti zase širokega javnega mnjenja Anglije in kmalu po sramotnem amritsarskem pokolju je Montagne izdelal indsko ustavo, ki se je tudi uzakonila, pa se je začela udelejevati šele letos.

Indija je namreč to ustavo sprejela z velikim nezaupanjem. Plemeniti Gandi in brata Mohamed Ali so organizirali veliko neodvisnostno gibanje. Začuda se je Gandi lotil sredstva popolne pasivne rezistence ali nesodelovanja pri političnih upravnih poslih, ki se pa ni izkazal. Njegovi pristaši so s svojim odporom, ki je čisto naravno prešel v aktivni, zopet dali angleškim imperialistom povod nastopiti proti domačemu prebivalstvu z nasiljem. Končno so Gandija zaprli, dokler ga ni uže čisto jetičnega Mac Donald osvobodil.

Medtem so se izvršile volitve v indsko poslansko zbornico, kjer vlada kljub virilistom nima večine in do danes ni mogla priti do plodonosnega delovanja. Jeseni, ko se bodo vršile volitve v senat, izgubi vlada tudi tam svojo oporo. Indci so opustili pasivno politiko in se organizirali v tri stranke (središče: takozvani svaradž, to je avtonomisti; levica: neodvisneži; desnica: nacionalni liberalci), ki so se vse zedinile v tem, da bodo izvojevale Indiji najmenj dominionski položaj. Vse tri stranke so se udeležile tudi volitev v deželne zbore in obične in povsod potolkle vladinove.

Imperialisti so brez orožja: proti politično organiziranemu ljudstvu, ki se je kljub temu, da je razdeljeno v tri močno nasprotujoče si stranke, zedinilo za en do-ločen cilj, ne opravi nič ne mitraljeze ne bombe iz aeroplanov. In ker je angleška vlada pametna, je zbrala v Simli strokovnjake, ki bodo izrekli svoje mnenje, ali naj se ustava razširi v smislu indskih zahtev (India Act določa namreč, da se ne sme revidirati do leta 1931). Skoro gotovo se bo to zgodilo, kajti vse delo v Indiji je vsled energičnega in složnega nastopa Indcev zastalo in to stvar močno čuti tudi — žepi manchesterskih in birminghamskih fabrikantov.

Žerjavov »Agro-Merkur«

Leta 1910. je bil dr. Gregor Žerjav pisarniški ravnatelj »Zveze slovenskih zadrug« in ustanovitelj znanega »Agro-Merkurja«. Že od nekdaj je dr. Žerjav rad spajal kmečko ime s trgovskim in v tem oziru izvedel tudi mahinacije, ki so bile ponovno predmet raziskovanj državnega pravdnika in kazensko sodnega postopanja.

Ne samo mahinacije dr. Gregorja Žerjava pri »Zvezi slovenskih zadrug«, kjer je bil poslovni ravnatelj, temveč še mnoge

V avtu skozi puščavo Gobi.

Govorili smo o svetem mongolskem mestu Urga in smo rekli, da se homo seznanil še z avto-vožnjo po puščavi Gobi. Ernest Berthel pripoveduje:

»Potovanje od Pekinga v Urgo, v značilni črti dvanaajststo kilometrov oddaljeno, ni nič kaj prijetno, posebno ne pozimi. Od Pekinga nas pelje najprej majhen hropeč vlak skoz predor pod prelazom Nan-kov, predere kitajski zid in dospe po osemurni vožnji v Kalgan. Kalgan je navadni tip mongolskega mesta. Vse samo prstenosivo, do kolen se vdiraš v cestni prah, množica hiti naprej, nima časa, na nogah imajo klobučevino, nadalje počasne karavane velblodov, dvokolesni vozički, vpreženi je vol ali mula; z zvončiki okrašene samokolnice. Vmes pa prah in prah, in se ti zdi, da omahuješ skoz morje megle. Poleg prahu te obdaja še duh česna in je menda česen glavna hrana častitlih Kalgančanov.

V Kalganu ima neki Amerikanec avtomobile za vožnjo do Urga. Garaža iz ilovice je na potu do visoke planote na kateri se razprostira puščava Gobi, eno uro strme hoje nad Kalganom. Potovalne tovarne sem imel tri, dva ruska trgovca in ameriškega nakupovalca kož. Avto tipa Chevrolet je bil visoko naložen z zaboji živih in raznovrstno potovalno prtljago, in moralismo se vrtniti vmes, kakor smo pač mogli. Slednjic smo

odrinili. Radovedneži so se razpršili in puhili smo ven v sveži jutranji zrak. Najprvo smo se peljali še ure in ure polagoma navzgor, pokrajina zelo skalovita. Nazadnje je bil najhujši vzpon premagan in avto se je razvil, mestoma do 40 km na uro. Videli smo nizke nasip iz prsti, na njem pa od časa do časa razpadle štirioglate stolpe, najbrž kakšen drugi kitajski zid. Kmalu preide pokrajina v nepregledna strnišča, poleti po krita z žitnim poljem. Semintja vidiš še kakšnega psa, samevajočega, ali pa kakšno čredo ovac, pa zmeraj manj. Ob nastopu noči smo v kitajski gostilni. Spali smo slabo, motilo nas je lajanje psov in pa oddaljeno odgovarjanje tulečih volkov.

Drugi dan zgodaj zjutraj pa naprej, po neskončnih valovitih rjavih stepah; le redkokdaj smo videli na njih gruče nizkih in okroglih mongolskih koč. Iz koč so narejene. Polagoma prehaja prizorišče v podobo prave puščavne slike: neizmerno ravnine enoličnega, rjavosivega, trdo prepečenega peska, pot označena po ostankih polomljenih avtomobilov ali pa poginilih velblodov. Prehitimo Fordov avto, ves nadušljiv, naložen z desetimi Kitajci in njimi prtljago. — Kako malo se brigajo Kitajci za sprejemno zmoglost avtomobila, o tem je »Slovenec« pisal pred nekaj dnevi v štev. 139. — Avto že ni bil več vreden svojega imena, zdel se nam je kakor kakšen počestni potepuh, strani brez barve in vse cunjate, kolesa poškodova-

na. Nato nas je srečala brezkončna karavana velblodov, raztezajoča se od obzorja do obzorja, živali težko naložene. Naš ameriški potovalni tovariš pravi, naj se avto ustavi, da bo pogledal volno in kožo, ki so jih nosili velblodi. Njegova sodba je kratka: »Bi ne kupila! Na dolgem potovanju so privezani velblodi po deset do dvanaajst skupaj na vrvi, potegnjene skoz les, vtaknjen v nosni hrustanec. Čudimo se, kako brez vsakega glasu gre taka karavana naprej; velblodi postavljajo svoje navidez tako okorne noge tako previdno na tla, da ne nastane niti najmanjši šum.

Na večer drugega dne smo bili v bližini naselbine Mongolov, in rekli smo, da bomo prenočili v največji koči iz kož. Gostoljubni lastnik je bil takoj pripravljen, da se z vso družino preseli v drugo koč. Ob svitu karbidne svetiljke smo večerjali, gruča Mongolov se je zbrala okoli nas in z zbranim duhom so nas gledali. Majhna počica, zakurjena nam na čast in kurjena z velblodjimi odpadki, je razširjala kmalu neznošno vročino, a noben Mongol ni odločil svojega težkega kožuha ali pa ogromne kožuhaste kučme. Vsako našo kretnjo so spremljali z napoli glasnimi opazkami, natančno so pregledali našo jed, obstoječo večidel iz konserv. Posebno so se zanimali za sočne grozde, ki smo jih kupili v Pekingu; najstarejšemu sem ponudil grozd in je bil tako vesel, da je imel celo predavanje o tem sadju. Vaak poslu-

šavec je smel vzeti eno jagodo in jo je spoštljivo použil. Naš gospodar nam je napravil vroč čaj, a je bilo preveč posušenih cvetov akacije skuhanih v njem in preveč je bil slan; zato ga mi Evropejci nismo mogli piti. Vseeno smo pa parkrat srknili, da gostitelja nismo žalili. Najstarejšega, pravi tip Mongola, so prav posebno spoštljivo gledali; če je govoril, so vsi utihnili. Ko je ogenj pošel in so Mongoli odšli, so zlezli moji tovariši pod kožo, jaz pa v spalno vrečo, ki so mi jo vsi zavidali. Naslednjega jutra je nastopilo pravo mongolsko zimsko vreme, termometer je kazal globoko pod ničlo. Zraven pa še hud veter, od severozahoda, torej ravno nam v obraz. Kar jokali smo, zavili smo se in nič več nismo gledali okolice. Bližali smo se obmejni stražnici Udze, prvemu selišču Zunanje Mongolije. — Razlikujemo dve Mongoliji: Notranjo, ob Kitajski, in Zunanjo, med Notranjo in Sibirijo. V Udze pregledujemo potne liste. Nobeden od nas ga pa ni imel; kajti kitajska vlada prepoveduje tujcem potovanje po teh nevarnih krajih in ne izdaja nobenih potnih listov. Uradnik v Udze dela popolnoma po svoji volji, pusti potnike naprej ali pa ne. Večkrat mora kdo nazaj na Kitajsko. Nam je prišlo vreme na pomoč. Udze obstoji iz par koč iz ilovice, iz telegrafске postaje in takozvanega uradnega poslopja. Uradnik ni hotel ven in je rekel, naj pridemo noter, mi pa nismo hoteli noter in smo rekli, naj pride on ven. Bili smo na

bolj njegove mahinacije pri družbi »Agro-Merkur«, katerega konkurz je povzročil ravno dr. Žerjav in v novjšem času razne bančne afere, kmečki in svinčni fond, ustanovitev Samostojne kmetijske stranke in financiranje iste, sekvestriranje in »nacionaliziranje« podjetij, tovarni itd., vse to »poglavja, ki v bengalično lučjo kažejo, na kaj demokratije mislijo, kadar govorijo o državotvornosti ali nacionalizmu. Spominjamo samo na dejstvo, da je kazenski akt dr. Žerjava pri deželni sodišči v Ljubljani izginil, da ga ni več, da mu je njegov prijatelj dr. Kramar oskrbel v Belgradu pomiloščenje kazni, ker bi sicer danes ne mogel nositi doktorskega naslova in izvrševati odvetniške prakse; vse to so delikate zadeve, v katerih naša javnost še ni razpravljala in v javnost te stvari niso proniknile.

O vsem tem bomo še razpravljali in našo javnost informirali, ker z uničenjem sodnih spisov niso uničeni tudi spomini sodnikov in številni zapiski in dokazi iz drugih aktov.

Za enkrat se omejimo na dr. Žerjavovo poslovanje kot ravnatelja »Zveze slovenskih zadrug« in ustanovitelja »Agro-Merkurja«.

Dne 15. novembra 1910 se je vršila pred ljubljanskim deželnim sodiščem razprava v konkurzni zadevi »Agro-Merkurja«. Pri tej razpravi so bile pregledane poslovne knjige »Agro-Merkurja« in »Zveze slovenskih zadrug«. Ugotovitve te razprave so razkrile naravnost kričeče stanje poslovnih knjig obeh zavodov. Dočim so bile knjige »Agro-Merkurja« v formalnem oziru še kolikor toliko urejene, so se nahajale poslovne knjige »Zveze slovenskih zadrug«, kateri je ravnateljval tedaj dr. G. Žerjav, v škandaloznem stanju. Te knjige sploh niso odgovarjale predpisom trgovskega zakona in so bile kot trgovske, oziroma zadrugne knjige nerabne. Poslovne knjige niso bile niti vezane, niti kolektivne niti pečatene. Knjižni vpisi so bili skrajno pomanjkljivi. Posamezni računi so izkazovali presledke, korekture, črtanja in radiranja. Tudi je bilo opaziti v teh knjigah na mnogih mestih, da so dr. Žerjavovi poslovni ljudje v zadrugne knjige vpisovali posamezne postavke s svinčnikom. Višek nerednosti pa je izkazovala takozvana »skrivna knjiga« Zveze slovenskih zadrug, to je bila takojmenovana »Kmetška«. Ta knjiga, zlata skrivnost dr. Gregorja Žerjava, se je odlikovala predvsem s tem, da so bili v nji na mnogih krajih listi iztrgani in z drugimi listi nadomeščeni, na katerih so se nahajale velezanimive vknjižbe.

Ta skrivna knjiga z imenom »Kmetška« je fungirala kot glavna knjiga »Zveze slovenskih zadrug«. Poleg te knjige je bilo sodišču predloženih še dveje drugih glavnih knjig in blagajniški dnevnik.

Največje začudenje je vzbudila sodna ugotovitev, da se številne postavke »Agro-Merkurja«, ki so bile priložene prošnji za otvoritev konkurza in zadnji bilanci, — niso ujemale z vknjižbami v knjigah »Zveze slovenskih zadrug«, kakor tudi ne z vknjižbami poslovnih knjig »Agro-Merkurja«. O skrivnih knjigah »Zveze slovenskih zadrug« so vedeli le dr. Žerjav in njegovi najožji somišljeniki v zadrugnem načelstvu. Predsednik zadrugne vrhniški veleposestnik in sedanjí radikal Lenarčič je tedaj izpovedal, da ni ničesar vedel o tih skrivnih knjigah dr. Žerjava.

Zelo značilna je bila sodna ugotovitev, da so obveznosti »Agro-Merkurja« napram »Zvezi slovenskih zadrug« na podlagi poslovnih knjig »Agro-Merkurja« mnogo nižje, kakor pa so to izkazovale poslovne knjige »Zveze slovenskih zadrug«, čeravno je bil pri obeh zavodih dr. Gregor Žerjav faktotum. Poslovne knjige »Zveze slovenskih

zadrug« so izkazovale terjatev proti »Agro-Merkurju« v višini 540.000 K, poslovne knjige »Agro-Merkurja« pa le v višini 288 tisoč kron. Knjigovodski izvedenec dr. Lavš je tedaj izjavil pred sodiščem, da so te razlike »knjigovodske manipulacije«.

Sodna razprava je ugotovila, da je bilo poslovanje pri »Zvezi slovenskih zadrug«, kateri je ravnateljval dr. Gregor Žerjav, skrajno malomarno, da ni odgovarjalo zakonitim predpisom, da ni kazalo nikakih znakov redno vodenih trgovskih in zadrugnih knjig.

»Agro-Merkur« in »Zveza slovenskih zadrug« pa sta bila seveda v ozkih stikih z ljubljansko Mestno hranilnico in ljubljansko kreditno banko, kjer so tudi dr. Žerjavovi pristaši neomejeno gospodovali.

Tak je bil dr. Žerjav v preteklosti. Kakšen je danes, čuti vsakdo, kdor količ kaj zasleduje današnje politično življenje.

Taki destruktivni, protidržavni, protinarodni in gospodarsko zablodni elementi imajo danes prvo besedo v Sloveniji in se hočejo s silo uveljaviti.

Slovensko ljudstvo predobro pozna iz polpretekle zgodovine dr. Žerjava in njegove ožje politične somišljenike, zato se bo znalo ubraniti nasilja s te in drugih strani.

Zopet stara liberalna trdnjava osvojena.

Čimdalje traja volivna borba za občine, tem lepši so uspehi za SLS. Sicer čisto naravni pojav, da so se volivci pri občinskih volitvah opredeljevali ne samo po strankarskih vidikih, nego tudi in predvsem po krajevno-interesnih, se je začel takoj umikati, kakor hitro so zavedni volivci opazili, da demokratsko časopisje volivne rezultate falzificira in skuša izrabljati in zlorabljati tiste volivne izide, ki so bili večalimani produkt takorekoč vaških interesov, v splošnopolične namene, češ da se ljudstvo nagiba k — JDS. Ker pač noben zaveden strankar ne bi mogel in smel dati nasprotniku take prilagoditve, da bi ta lagal, zavijal in falzificiral volivne izide v dokaz okrepitve JDS v Sloveniji, so se volivci SLS še bolj vzdramili. Kakor smo že včeraj poročali, je padla ena najstarejših liberalnih trdnjav, kjer so takorekoč od pamtveka gospodarili prej takojmenovani liberalci ali demokrati, kakor se zdaj imenujejo, to je v Poljanah nad Škofjo Loko. Rezultat je sledeč: SLS 169 glasov (9 odbornikov), SKS 56 glasov (3 odbornike), Kmečka delavska zveza 48 glasov (3 odbornike), JDS 34 glasov (2 odbornika). Poljane so bile stara liberalna trdnjava, ki je sedaj padla v roke SLS, ki je dobila 31 glasov več kakor vse nasprotne stranke skupaj.

Trata v Poljanski dolini: SLS 240 glasov (20 odbornikov), Združene napredne stranke 59 glasov (5 odbornikov).

Kamnik: Pravilni izid občinskih volitev je naslednji: SLS 9 odbornikov, JDS 15 (ne 16) odbornikov, »Kamniška okolica« 1 (ne 2) odbornik.

Politične vesti.

+ Shod SLS v Škofji Loki. V sredo zvečer se je vršil v Društveni dvorani v Škofji Loki sijajno obiskani shod SLS, ki je dokazal, da prebivalstvo v mestu Škofja Loka stoji trdno v taboru SLS. Shod je otvoril g. Sušnik, ki je v uvodnem nagovoru poudarjal pomen shoda glede priprav za občinske volitve. Nato je podal poročilo o političnih razmerah v Sloveniji, o zborovanju Jugoslovanskega kluba v Celju in pomenu občinskih volitev za avtonomijo Slovenije g. dr. Ivan Stanovnik. Za

njim so govorili še g. župan Hafner in drugi, na kar je predsednik s predlogom, da se izreče popolno zaupanje Jugoslovanskemu klubu, ki je bilo soglasno sprejeto, zaključil veličastno zborovanje. Shod v Škofji Loki je dokazal, da je SLS trdno zasidrana med obdinskimi volitvah siljajno zmogala.

+ Pašić in volitve. »Pravda«: »Zelo zanimivo je, s kako gotovostjo se pripravljajo Pašić na volitve, čeprav dobiva poročila, da ne bo dobil volivnega mandata! On računa kljub temu na volivni mandat. Njegovi najbližji prijatelji postavljajo tudi že kandidate, seveda samo take, ki bodo brezpogojno ubogali. Vedeti je pa treba, da vladar ne želi volitev v tako ostrih razmerah, a tudi drugi činitelji volitev ne žele. Predsednik skupščine jih ne želi in na tem stališču stoji še danes.«

Beleške.

Jugoslovanski klub je, predno se je zbral na sejo v Celju, pozabil vprašati uredništvo »Slovenskega naroda«, kakšne resolucije naj bi sklenil, oziroma kakšne interpelacije naj bi gg. ministrom stavil. Zaradi te napake se je zgodilo, da sklepi v Celju ne odgovarjajo nazorom in željam tega lista in da »pomenijo odkrito priznanje nazadovanja, neorientiranosti in malodušja SLS«, kakor ugotavlja »Slovenski narod«. Najbolj neopustljivo pa je, da se »Jugoslovanski klub« ni bavil z »razdorom«, ki je nastal v zadnjem času med takozvanimi političnimi in samoupravnimi avtonomisti krščanskega socializma. — »Vse to«, pravijo ata, »bi bila morala seja Jugoslovanskega kluba v Celju razpravljati, opustila pa je vse, ali vsaj v komunikaciji o njenih sklepih ne najdemo besedice, iz katerih bi lahko sklepali (ata namreč), da se ta stranka zaveda sedanjega trenutka in da temu primerno ukrepa.« — Naj nihče ne misli, da se »Slovenski narod« samo šali, ampak on je resnično prepričan, da se je SLS v času, ko gre za skupen odpor vsega ljudstva proti jugoslovanskemu fašizmu, razkrla in da bo »krščansko-socialno krilo« prestopilo v tabor samostojnih demokratov ali pa ga vsaj podprlo. Spričo tega je res bila nepopravljiva napaka, da »Jugoslovanski klub« v Celju ni sklenil tozadevne resolucije, s katero bi to nevarnost odvrnil.

Kaj hoče jugoslovanski fašizem? Na to odgovarja »Slovenski narod« sledeče: »Jugoslovanski nacionalizem hoče točno veljavno zakonov, spoštovanje jugoslovanskega pravnega reda ter kulturne oblike strankarskega boja.« — Trbovlje so za to naravnost sijajen dokaz.

Dobro se pozna. Pod naslovom »Jutrovske nacionalizem« piše »Kmetij. list«: »Jutrovec«, ki seveda niso čisto nič nasilni, bi radi SKS nekaj dolžili zvez s komunisti, s klerikalci in z drugimi odkritimi sovražniki Jugoslavije. Oni kot »nacionalisti« imajo seveda dolžnost stalno opozarjati in paziti, odkoder državi preti nevarnost. Zatenkrat ji preti nevarnost od SKS, kajti mi nismo »nacionalni« in torej basta! E, strički iz »Jutrovec« dežele, želeli bi zvedeti od vas, kakšen nacionalizem vi pravzaprav zastopate, oz. kaj sploh razumete pod besedo »nacionalizem«? Ta radovednost se nam je vzbudila pri spominu, da ste svoj čas, ko ste se še borili proti radikalni korupciji — gladni, daleč stran od jaslje — SKS strašno hudo zamerili njeno spojitve s srbskimi zemljoradniki ter ste nas celo dolžili, da izdajamo »narodne« interese s tem, ker se vezemo s srbskimi zemljoradniki. Pa istotako se spominjamo, da ste čisto pisali proti velesrbskimi radikalom in svarili Slovence pred velesrbsvom. Danes ste v zvezi z »velesrbi«. Nas silno, silno zanima, kakšen nacionalizem pravzaprav zastopate in kako dolgo mislite pri se d a n j e m svojem nacionalizmu vztrajati. Samo dotlej, ko bo kaj v jaslih ali tudi še preko tega?

»Samouprava« o Kranju. O občinskih volitvah v Kranju piše belgrajski »Samouprava« med drugim: »Na osnovi rezultata izbora biče izabran za predsednika opštine ponovo g. Ciril Pirc, ugledan kranjski građanin i veliki patriota i naš dobar prijatelj. Kranj je jedina opština u Slovenačkoj, koja je dosada izabrala g. Pašića za svog počasnog građanina, a već pre tri godine primila je predlog našeg jednomišljenika profesora Vinka Marinka, da se naša država nazove Velika Srbija i takav zahtev uputila Beogradu.«

Nekdaj. Med vojno je bilo Slovincem strogo prepovedano brati poročila »sovražnih« generalnih štabov. Namreč Slovenec teh poročil ni smel brati v slovenskem jeziku in v slovenskih časopisih. Dovoljeno pa je bilo vsakomur imeti naročene nemške liste iz rajha, ki so brez skrbi priobčevali vsa poročila o položaju na bojiščih, domača in tuja. Zato so takrat vsi Ljubljanci, ki so znali nemško, hodili sedet v kavarne, kjer so imeli naročeno »Frankfurter Zeitung« ali pa »Kölnische« itd. V kavarni so preklinjali slabo cikorijo in se veselili ruskih zmag, kolikor jih je bilo, za katere so zvedeli iz nemških listov, zraven so se pa smejali avstrijskemu državnemu pravdniku.

ki je moral prepovedati nekaj v slovenskih listih, česar ni mogel in za ceno zavezništva tudi ni smel prepovedati nemškim listom. Pa tako je bilo samo nekdanj. Danes je popolnoma izključeno, da bi mogel brati dan za dnem n. pr. v srbskih listih, česar n ebi smel brati v kakem slovenskem listu. Capito?

Kino »Tivoli« in dr. Žerjav. V petek in v soboto bodo igrali v kino »Tivoli« film: »Izgubljena igra«. Ta film si bo v soboto ogledal tudi dr. Žerjav.

»Maul halten und weiter dienen!« — Tako so včasih rekli pri vojaki. Danes velja ta izrek za tiskovno svobodo. Namesto »Primorskega Novega Lista« je začel izdajati bivši hrvatski ban dr. Tomljenović »Sušački Novi List«. Tudi ta list je bil ustavljen. Also: Aushalten, durchhalten und Maul halten! Ali ni vojska vendarle lepa reč?

Politična veda.

»Zaupanje dežela, ki so z Anglijo zvezane po istem imenu, krvi in zakonih, je vez, ki je lahka kakor zrak, pa močna kakor železna veriga. Če pustite deželam prepričanje, da so njihove državljanske pravice nerazdružno zvezane z vlado, potem se vas bodo oklepale in nobena sila pod nebom ne bo v stanu omajati njihove pokorščine. Če pa dežele zapazijo, da je vlada nad njimi eno, njihove pravice pa drugo, se bo zgodilo nasprotno. Potem mora vse razpasti in se zrahljati. Nemožeče je postaviti tri milijone ljudi pred sodišče in s silo njihove duše podvreči. Dokler boste, gospodje, tako modri, da boste naš parlament ohranili kot svetišče svobode in naše skupne vere, ne bo nobena razdalja ločevala src angleško govorečih otrok. Čimbolj bo goreča njihova ljubezen do svobode, tembolj popolna bo njihova udanost. Če pa našim sodržavljam v različnih deželah odpoveste delež na svobodi, pretrgate edino vez, ki tvori edinstvo naše države! Ne domišljajte si, da vaše naredbe to veliko tajinstveno enoto vzdržujejo. To so mrtve črke. Kar nam vsem daje edinstveno življenje, to je duh svobodoljubja, duh angleške ustave, ki je iz naše države naredila to, kar je, po spoštovanju svobode. Dokler bo ta vlada, ostanemo veliki in vsi skupaj; kadar ga več ne bo, razpademo. Kajti velika država in mali duhovi, to ne gre skupaj.« (Iz govora voditelja opozicije v angleški nižji zbornici, Burkeja, dne 12. marca leta 1775, ko je svaril pred represalijami proti severni Ameriki, pa je bil preglasovan z 270 glasovi proti 78.)

Dopisi.

Stražišče pri Kranju. Za letošnje občinske volitve smo vložili tri kandidatne liste: kmečko, delavsko za Stražišče in delavsko za Bitnje. Vse tri so za sedanjega župana Fr. Bašarja, ki si je v kratkem času, kar je bil župan, pridobil zaupanje delavcev in kmetov. Nasprotniki-demokratje pa so postavili dve kandidatni listi: »gospodarsko« in »delavsko napredno« — obe hočeta svoje glasove dati A. Križnarju, gostilničarju in štacunarju. Ta se dela kot da bi šlo pri teh naših volitvah za obstoj države in narodnosti, pa gre le nje-mu za njegov žep, pa prav za nič drugega. Mož ne računa slabo. Ako doseže župansko čast, je to že nekaj vredno, poleg tega bi se povzdignila njegova gostilna in kramarija. Ljudje bi ne bili več tako sitni in izbirčni glede vina in blaga, ako bi bil gostilničar obenem tudi župan; strahu pred policijsko uro bi ne bilo več, tudi ne visoke takse na ples; občinska trošarina na vino bi se dala odpraviti in namesto nje povisati davek na hiše in zemljo. Navsezadnje bi se dala še skrb za dolgove »Sokolskega doma« kako odvaliti na druge rame — saj veste g. Križnar kot vrste-či se natakati kako je to? Lepi računi, toda ljudje so drugačnih misli. Niso še pozabili na one čase, ko je v Stražišču županoval Pavelček, pa tako, da si je zaslužil priimek Atila — šiba božja. In tako šiba naj bi sedaj zopet sami spletki?! — Ne boš, Tone, in če si tudi vse pete zbrusiš! Z lažjo ni opravi ničesar, zdaj pa je poskusil s silo. Pesti uboge delavce in jim žuga, da bodo zgubili delo, če ne volijo njega. Res se je stavbinska družba »Slograd« tako spozabila, da je odsvolila 4 starejše delavce, ker so na naši kandidatni listi, kot da bi delavec ne imel pravice svobodno voliti in voljen biti. Od trdke »Slograd« bi pač pričakovali toliko razsodnosti, da ne gre, da bi se utikala v tuje občinske zadeve, katere jo prav nič ne brigajo. Saj vendar ne bo trdka »Slograd« plačevala stroškov naše občine za šolo, reveže itd., da skoraj hoče ukazovati, kakšen odbor naj si izvolimo. Obžalujemo pa tiste delavce, ki so se dali po vsem tem še preslepiti od A. Križnarja. In ti ljudje se imenujejo še sami »napredna stranka« — čuden napredek je to, ako hočejo delavstvo popolnoma sebi usuzniti in niso zadovoljni le z njihovim delom, temveč zahtevajo od njih tudi svobodo mišljenja in prepričanja. Tudi to, da jim venomer očitajo: mi vas redimo, od nas imate zaslužek — razodeva malo resnično naprednega mišljenja. Kakor da bi sami ne potrebovali delavcev. Kaj pa, če bi stražiški takojmenovani naprednjaki morali

mrtvi točki. Pol ure smo čakali. Šofer se je naveličal in avto je sfrčal naprej. Bili smo čez mejo. Puščava je bila sedaj gladka in trda, kakor biljard, in drčali smo po njej s 70 do 80 km na uro. Noč smo prebili v zavetju lam. Lame so nas gledali z nekako upatično vdanostjo, kakor zlo, ki mu ne moreš uteči.

Drugi dan smo se bližali cilju potovanja. Ob obeh straneh poti so se pojavili spet stepni pašniki, nato vrste gričev in slednjič gore. Počasi je šlo navzdol, a kar naprej. V gozdu, skoz katerega smo se nato peljali, smo kljub hudemu mrazu opazovali živahno življenje. Marmotice, kunce in druge živali so švigale med zemskimi luknjami tja in sem. Potem so se prikazali prvi Mongoli, v dolgih plaščih iz kozuhovine, v kožuhastih kačmah, potegnjenih globoko dol na ušesa, takih kakor čok sladkorja. Nasilbin je bilo zmeraj več in tudi promet je postajal čimdalje bolj živahen. Obhodna straža na konjih nas je ustavila, divji so se nam videli in osoren je bil njih glas; eden od divjakov je stopil v avto, za stražo in varstvo. V bližini Urge so bile ceste kar moč slabe. V zledenem morju blata so se bili napravili redni povprečni vhalovi v približni razdalji pol metra drug od drugega; kmalu smo se mogli prepričati, da so jih bili napravili neštevilni osli in mule, ki so stopali zmeraj natančno po sledi tistih, ki so bili spredaj. Skakali smo v avtu gor in dol, to ni bila no-

bena vožnja več. Slednjič smo prišli pred uradno poslopje sestrinskega mesta Urge. Majmačina, podobno je bilo skednju. — Ne smemo zamenjati tega Majmačina z Majmačinom na meji Mongolije, nasproti sibirskemu mestu Kjahta. Dobesedna prestava za Majmačin je »mesto prodaje in nakupa«, ker je trgovina v »sveti Urgi« prav za prav prepovedana. Pokazati smo morali potne liste in v čakalnici, mrzli kot led, so nas do golega preiskali. Ze prej so mi bili svetovali, naj se pri preiskavi dobrovoljno-mogočno smejam; to je učinkovalo, in umazanci so me kmalu izpustili. Mojemu amerišskemu tovarišu so pa ni tako dobro godilo. Mongoli so mu hoteli prerežati usnjato vrečko, ki jo je nosil obešeno okoli vratu in v kateri je imel denar in kreditno pismo. To ga je tako ujezilo, da je začel kar besneti. Dosegel je pa ravno nasprotno: dobesečno do krvi so ga mučili, pete na čevlji so mu odtrgali, uro narazen dejali, fotografski aparat razdejali itd. In potem šele, ko so slišali, da je Amerikanec! Par dni prej je bil namreč umrl Ljening, in govorili so, da je njegova smrt zakrivila malomarnost ameriškega zdravnika. Navadno mongolsko ljudstvo je pa vse boljševisitično. No, slednjič je bila tudi ta muka pri kraju, in po več kot triurni preiskavi so nas spustili v Urge. O Urgi smo pa pisali že v št. 137.

vami v najhujšem mrazu iti na Savo prst žimo! Ali če bi kranjski Pirc, Sirc, Pirkmayer morali enkrat sami nositi malto za svoje tovarne? En napredek jim pripoznamo, namreč ta, da so med vojsko obogateli. Tako je n. pr. naš dični Anton Križnar kot reven kmečki fant odšel leta 1914 v vojno službo, katero je odslužil po večini v Judenburgu, vrnil se je pa kot gospod z nabasanim možnjikom, med tem ko smo se drugi možje in fantje vrnili sestrskani in raztrgani in nam je bila doma skoraj propadla. To je bil lep napredek zanj — pa menda iz tega še ne sledi, da bi mogel svojo stranko imenovati »napredno«. — Radovedni smo, koliko bo delavcev, ki bi glasovali na njegovo napredno »delavsko« stranko in tako izdali svoje stanovske tovariše. — Volivci! Dne 29. junija vsi na volišče in vrzite kroglice: kmetje v DRUGO, delavci iz Strazišča v TRETJO in delavci iz Bituja v ČETRTO skrinjico!

Is Kranja. (Klerikalna elektrika v Kranju.) Pri zadnjih občinskih volitvah v Kranju je demokratom poleg drugih silnih in nastilnih pomočnikov pomagala na konja tudi »klerikalna elektrika« iz Završnice. Dne 25. januarja 1914. leta so vedno napredni Kranjci v svojem nezmožljivem glasilu, v »Slovenskem narodu«, čitali tole pridigo: »Pozkazalo se je, da je vsa velikopotezna Lampetova električna akcija brez Pavšlarjevih vodnih sil popolnoma nemogoča. Vsa ta akcija pade v vodo, če dežela ne dobi Pavšlarjevih vodnih sil. Vsa ta akcija postane brezvestno vprizorjena neumnost, s katero je dr. Lampe spravil deželo v silno škodo. Sedaj ve vsak otrok, da je Završnica nič, nič in trikrat nič, zavožena stvar, ki ne bode deželi nikoli nič koristila, pač pa ji leto za letom povzročala ogromne stroške.« Pri zadnji občinski seji, ki je bila malo pred volitvami v Kranju, se je pa spretni »trgovec« dr. Sabothy spomnil, da bi se z brezvestno vprizorjeno Lampetovo »neumnostjo« dala napraviti dobra kupčija. Toplo je zagovarjal predlog, da naj v novem Kranju, na gorenji Savi, mestna občina napravi glavni vod za »klerikalno elektriko« iz Završnice, češ da bo ta veliko boljša in cenejša, kakor sedanja in bodoča kranjska elektrika. Sprejeto. Oče župan so brž porabili to dobrodelnost mesta pri volivni agitaciji in tako je vrgla klerikalna gorenja Sava mnogo kroglic v prvo skrinjico. Dr. Lampetu bode pa meščanski volivni odbor za veliko »neumnost«, ki je čez 40 let celo v glavah liberalcev postala velika pamet, na gorenji Savi postavil spomenik. Mesto bo dalo svet po 5 kron kvadratni meter.

Dnevne novice.

— **Avdienee pri kralju na Bledu.** Dne 26. t. m. so bili v avdienci pri Njegovem Veličanstvu kralju Aleksandru prevz. g. nadškof dr. Anton Bauer, bivši predsednik pokrajinske vlade za Slovenijo dr. Janko Brejc, vseučiliški prof. dr. M. Slavič in dr.

— **Kralj potuje v Pariz avgusta meseca.** Belgrajska »Pravda« poroča, da je obisk našega kralja v Parizu odložen na mesec avgust. Minister vnanjih zadev dr. Ninčič bo odpotoval po konferenci male antante, ki se vrši okoli 12. julija v Pragi, v Pariz, da uredi vprašanje kraljevega obiska.

— **Županstvo občine Bled nam poroča:** V soboto, dne 28. t. m. ob pol 9. uri zvečer se vrši na Bledu slavnostna razsvetljava na jezeru v proslavo Vidovega dne ter na čast Nj. Vel. kralja in kraljice. Sodeluje godba dravske divizijske oblasti.

— **Občinske volitve.** V nedeljo bodo volitve v velikem delu kamniškega in novomeškega okraja in v radovljiškem in litiskem glavarstvu. Prosimo tem potom, da naši zapupniki takoj po izidu pošiljejo poročilo »Slovenecu«.

— **Osebnosti.** Pri Sv. Janezu ob Bofinjskem jezeru se mudi na letovišču zagrebški nadškof g. dr. Ante Bauer s svojim tajnikom, v Rogaški Slatini pa apostolski administrator iz Subotice g. Lajoš Budanovič.

— **Promocija.** Danes bo na dunajski univerzi promoviran za doktorja vsega zdravilstva g. Davorin Flis, rodod iz Celja.

— **Občni zbor Cecilijinega društva v Ljubljani** se bo vršil v torek 1. julija. Ob desetih bo v stolnici slovesna sv. maša. Po sv. maši občni zbor v semenišču. Spored: 1. Nagovor predsednika, 2. poročila tajnika, 3. Predavanje in glasbenega vodje, 4. Predavanje prof. M. Bajuka o pevskem pouku, 4. Volitev društvenega odbora, 5. Slučajnosti. K slovesni sv. maši kakor tudi k občenemu zboru vabi odbor gg. duhovnike, gg. organiste in vse prijatelje cerkvene glasbe.

— **Skladatelj Lucijan Marija Škerjanc** je napravil predvčeršnjim državni izpit iz glasbe z odličnim uspehom. Čestitamo!

— **Obveznice 7 odstotnega državnega posojila iz leta 1921 in državne obveznice o vojni škodi.** Uradno se poroča: Razni brezvestni in dobičkaželjni agenti širijo med ljudstvom vesti o majhni vrednosti obveznic 7 odstotnega državnega posojila iz leta 1921 in 2 in pol odstotnih državnih obveznic o vojni škodi z namenom, da kupijo te obveznice od nepoučenih lastnikov po kolikor mogoče nizki ceni. Lastniki teh obveznic se opozarjajo, naj ne nasedajo takim vestem in naj, ako niso res v skrajni sili, ne prodajajo obveznic, ki jim donajajo gotove obresti, eventualno tudi dobitke in kojih kurzna vrednost bo sčasoma dosegla njih nominalno vrednost. Ako se pa le odločijo za prodajo, naj se urej informi-

rajo, kako vrednost imajo te obveznice. 14. maja 1924 je znašal kurz obveznic 7 odstotnega državnega posojila iz leta 1921 67 Din, a kurz 2 in pol odstotnih državnih obveznic o vojni škodi 140 in 150 Din.

— **Djakovski škof v Belgradu.** Te dni se je mudil v Belgradu djakovski škof dr. Akšamović. Oglasil se je med drugim pri ministru za prosveto Pribičeviću.

— **Sprejemanje političnih »ličenosti« in šolska mladina.** Ministrstvo za prosveto je izdalo odlok, s katerim prepoveduje, da bi šolska mladina sodelovala pri sprejemanju ministrov in drugih političnih osebnosti, ako prihajajo v zgolj strankarsko-politične svrhe.

— **Vpokojeenci vseh kategorij in železniški invalidi.** Minula so že tri leta, odkar so se nastavljenecem uredile njihove plače v dinarsko veljavo, v istim dnem bi se moralo to zgoditi tudi vpokojeencem in železniškim invalidom. Vpokojeenci vseh kategorij in železniški invalidi s kronsko pokojnino in nezgodno rento čakajo še po preteku treh let, kdaj se bodo njih pokojnine in nezgodne rente uredile v dinarsko veljavo in enako kakor onim vpokojeencem, kateri stopijo sedaj v pokoj ozir. ponesrečijo. Pri raznih ministrstvih v Belgradu leži nebroj kolkovanih spomenic, v katerih je natančno označena potrebna in pravična preureditev mesečnih prejemkov starih vpokojeencev vseh kategorij in železniških invalidov. Čas je, da ministrstvo te spomenice preštudira ter nemudoma ukrene potrebno, da se njih vsebina uveljavi. — Vpošteva naj se, da so tudi stari vpokojeenci in železniški invalidi vršili zvesto in pošteno svojo službo ter so upravičeni zahtevati, da se njihovi mesečni prejemki uredijo tako, kakor to odgovarja pravici. — Delavsko razsodišče v Ljubljani naj se nemudoma ustanovi, zakon za to je izšel že 3. junija 1922. Zakaj torej zavlačevanje z ustanovitvijo?

Koalicija vpokojeencev.

— **Iz Jugoslov. Šumarskega Udruženja.** Priglasitve za letošnje glavno skupščino, ki se bo vršila v drugi polovici avgusta v Sarajevu, prejema Podružnica J. Š. U. v Ljubljani, Križanke, le do dne 16. julija 1924.

— **Trgovska, industrijska in bančna podjetja,** ki nameravajo sprejeti nov pisarniški naraščaj, naj se blagovoljno obrniti na ravnatelja Državne dvorazredne trgovske šole v Ljubljani, kateri bo po najboljšem poznavanju sposobnosti absolventov in absolventin priporočil vedno take, ki bodo odgovarjali posebnim zahtevam raznih strok. Dosedanji absolventje in absolventinje so s svojo uporabnostjo v službi dokazali, da je pouk na šoli praktičen in da šola prav dobro dosega svoj namen. Priznalna pisma najrazličnejših podjetij so najboljši dokaz, da šola vzgaja dober trgovski naraščaj.

— **Nov načelnik v ministrstvu prosvete.** Za načelnika v oddelku za osnovno šolstvo v ministrstvu prosvete je imenovan dosedanji upravitelj učiteljskega v Sarajevu Steva Markovič.

— **Prevedba začasnih poštarjev.** Vsi bivši začasní poštarji so postali pripravniki, ne glede na število službenih let. Pripravniki, kateri so po 1. septembru 1923 dovršili tri leta, so predlagani za stalne pripravnike. Pripravniki, kateri imajo več kakor tri leta, ne morejo napredovati v položajne plače preje, dokler ne bodo razpisane po natečaju izpraznjena četrti položajna mesta, katerih število se bo določilo po budžetu. — Poštni odpravniki pa ne spadajo pod uradniški zakon, zato tudi niso prevedeni, pač pa je v teku akcija za zvišanje njih draginskih doklad, kakor se nam poroča iz zanesljivega vira.

— **Nevročljive poštna pošiljke za mesec april 1924.** Te dni je izšel razglas o nevročljivih poštnih pošiljkah in je občinstvu v vpogled v prostoru za stranke na vseh poštah v področju ljubljanskega poštnega ravnateljstva. Pošiljatelji, oziroma naslovniki teh pošiljk se opozarjajo, da pridejo v teku enega leta od dne tega razglašja ponje, ker bo sicer poštna uprava te pošiljke po preteku navedene dobe na javni dražbi prodala, če so brez vrednosti vsebine, pa uničila. Izkupiček za prodane pošiljke, oziroma gotovina, ki bi se našla v pošiljkah, je na razpolago upravičenim osebam še za dobo nadaljnjih dveh let, potem pa zapade v korist poštni upravi.

— **Carinski paketi iz tujih držav.** Da dobe siromašne stranke pakete iz inozemstva brez carinskih pristojbin v roke, se je treba naslovnikom ravnati po tozadevnih carinskih predpisih, kar se pa čestokrat ne zgodi in grede paketi nazaj na pošiljatelja. Zato opozarja carinska uprava, da mora taka siromašna stranka: 1. vložiti prošnjo, kolikovo 5 dinarji, na pristojno carinarnico (ne na carinjalno pošto) ter 2. tej prošnji priložiti a) ubožni list in b) izvirno pismo pošiljatelja, kolikovo 2 dinarjema. — Ako naslovnik ne predloži prošnje, oziroma ako je carinarnica ne dobi o pravem času, kakor je omenjeno v dotični odredbi, ali če manjka kakera priloga, se prošnja sploh ne upošteva in pošiljka se ocarini po pristojbeniku. Pošiljati prošnje, katere ne ustrezajo vsem tem pogojem, nima nobenega pomena.

— **Zvišanje cen v restavracijskih vagonih.** Gen. ravnateljstvo državnih železnic je Društvu za spalne vozove dovolilo, da zviša v restavracijskih vozovih ceno za obed od 45 na 50 Din.

— **Organizacija hrvatskih odvjetnikov.** — 24. t. m. se je v Zagrebu vršil občni zbor Od-

vetniškega društva za Hrvatsko in Slavonijo. Novi odbor je bil izvoljen temeljem kompromisa; predsednik je dr. Nikola Hoffer.

— **Zlorabe v novosadskem stanovanjskem uradu pred sodiščem.** Zaradi goljufij pri oddaji stanovanj je bil te dni pred novosadskim sodiščem obojen na 2 leti ječe bivši uradnik novosadskega stanovanjskega urada Nikola Draženović.

— **Svarilo.** Klati se okrog Mirko Zupančič iz Radeč pri Zidanem mostu, izučen strojar. Ker skuša povsod pod raznimi pretvezami in z lažmi izbiti iz ljudi denar na posodo, se tem potom vsakdo svari, da mu nihče ničesar ne zaupa, ker je imenovan pod kuratelo. — Oškodovanci.

— **Chinoferrin** kina železnato vino je najboljšo sredstvo proti slabokrvnosti, boleznim v želodcu in najboljšo okrepevalno sredstvo pri rekonvalescenzi. Dobiva se v vsaki lekarni. Zahtevajte edino le Chinoferrin, kateri je najboljši.

Trboveljski odmevi.

»Fakina so justificirali komunisti«, piše »Orjunac«. — To bo najbrže saj deloma res. Saj je znano, da je med Orjuno dosti bivših komunistov. Vzglede imamo kar v Trbovljah: Imamo dokaze v rokah, da so bili pri komunistih organizirani predsednik trboveljske Orjune Gustl Kukenberg, vodja akcijske čete trgovec Repič, blagajnik Orjune Zibret in Mirko Kos. Ta zadnja dva sta obiskovala tudi znano komunistično šolo v Trbovljah. Kar je pa od delavstva pristopilo k Orjuni, so večinoma taki, ki so bili radi komunizma odpušteni od rudnika in so potem verjeli, da jih bo Orjuna spravila nazaj na delo. Toliko v pojasnilo, da pri Orjuni sodelujejo bivši komunisti. Če je tudi tako tam, odkoder so prišli morilci, potem bo že mogoče res, da so bivši komunisti sodelovali pri umoru Fakina. Seveda so ti danes aktivni člani Orjune.

Občinski stražnik in »Slovenec«. Zadnje soboto je občinski stražnik preganjal raznašalca »Slovenca«, češ da nima pravice oddajati ali prodajati časopisa na javnem prostoru. Ali spada kolportaza pod oblast občine?

»Izposojen revolver«. Pri odhodu Orjuncem dne 11. junija je eden prinesel revolver v pisarno na postaji s prošnjo, da ga oddajo na občini, ker si ga je »izposodil« od enega občinskih stražnikov, ko mu je v njegovem pošla municija. Tudi dotični stražnik je bil svojčas komunist itd. Danes bo najbrže Orjuncem. Vetrnica se obrača po sapi. Ampak ta dogodek smo zabeležili zato, da se ugotovi, kdo in kako je kdo streljal.

Izjemne odredbe proti društvom. — Kdo jih je izdal? Orlovski naraščaj je hotel prirediti telovadno akademijo — prepovedano! Ali ima telovadba kaj s komunisti opraviti ali je protidržavna ali kaj? Drugo naše društvo je sklicalo društveni občni zbor, tretje pa sestanek za člane. Takoj je bila policija na nogah in orožniški kapetan je poklical k sebi predsednika in zahteval podatke, o čem se bo na sestanku govorilo, kakor tudi programe in vsebino društvenih predavanj. Po katerih paragrafi ima to pravico? Tudi je bil g. kapetan hud, da »Slovenec« ne piše tako kot »Jutro« in »Orjunac«. Pa Bog nam je še dosedaj prizanesel s tisto kurjo slepoto, s katero je udaril naše liberalce in poročevalce »Jutrac« in »Orjunc«. Zakaj se neki gospod kapetan tako jezi? Dobro bi bilo, ko bi se jezil nad morilci Fakina, ki jih ne more vjeti.

Konfrontacija. V soboto popoldne se je vršila konfrontacija vseh mnogobrojnih prič delavcev, orožnikov in trboveljske Orjune na prostoru, kjer se je izvršil napad. Prostor pred Povšetovo hišo je bil popolnoma zaseden, to se razume. Toda novega se ni nič doglalo. Ko bi bili prignali sem vse Orjuncce, ki so bili 1. junija tu, bi se že dalo najti in spoznati največje nasilneže, ki so bili sami tuji, medtem ko so se domači Orjunasi zadržali varno zadaj. Kot nobel ljudje so dali — prednost gostom!

Iz Prekmurja.

Gimnazija v Murski Soboti. Ena najvažnejših pridobitev Prekmurja je slovenska gimnazija v Murski Soboti. Zavod pomeni v našem kulturnem in gospodarskem in posebej še v nacionalnem življenju neizmerno mnogo. Vsak iskren Prekmurec se je tega zavoda kar najbolj veselil, saj smo se zavedali, koliko smo z njim pridobili.

V gimnaziji je že letos bilo pet razredov. Sami Prekmurci so ga obiskovali; sosednjim krajem je iz prometnih ozirov težko pokljati svojo deco v Sobotu. V tej gimnaziji se zbirajo fantje iz vseh kottičkov Prekmurja. Še samo tri leta in imeli bomo popolno gimnazijo. Sedaj pa slišimo glasove, da bo gimnazija v Soboti ukinjena. Upamo, da se kaj takega ne bo zgodilo; to bi bil vendar kulturni škandal prve vrste, vendar pa v sedanjih časih lahko pričakujemo vse. Pravih vzrokov za to ni. Kakor se nam zdi, je to igra gotovih gospodov, katerim ni prav nič zato, ali ima Prekmurje prepotrebno šolstvo ali ne. Z minulim šolskim letom je bila ukinjena meščanska šola. Ta čin so izposlovali gospodje z desnice, sedaj se pa gospodje z levece bočejo revanžirati in izposlovati, da se ukine gimnazija in obnovi meščanska šola. Mi vemo, da je to vse radi prostorov. V poslopiju bivše meščanske šole je še za

samo gimnazijo premalo prostorov, torej se je ena morala umakniti. Vseeno pa se go-spodje naj zavedajo, da uganjanje nečedno igre. Nam je potrebna v prvi vrsti gimnazija, a dobra je tudi za nas meščanska šola! V Murski Soboti moramo imeti oba ta zavoda! Ti gospodje pa se naj raje pobrigajo, da Prekmurje dobi vse svoje, da imamo oba zavoda v M. Soboti in pa popolno meščansko šolo v Dol. Lendavi. S tem bodo mnogo koristili Prekmurju in vsi Prekmurci jim bomo hvaležni.

Upamo, da ministrstvo ne bo gledalo te igre, ampak zavzame edino pravo stališče: vse prepotrebne zavode pusti Prekmurju! Naš kmet plačuje ogromne davke, ali ne bi smel torej zahtevati šol, kjer si lahko izšola svojega sina. Enostavna rešitev naše šolske krize je, da ministrstvo začne čimprej s gradnjo novega poslopja, kjer bo lahko 1 gimnazija i meščanska šola. Dokler pa ni nove stavbe, pa je pravilna samo ta rešitev, da gimnazija ostane, kjer je, meščanska šola pa se preseli v »Mali grad«, v poslopje, kjer je sedaj okrajno glavarstvo, in to se preseli v »Stari grad«. Kdor zna misliti, naj pad tem razmišljanje in bo prišel do pravega zaključka. Upamo, da se bodo merodajni faktori v resnici pobrigali za to in storili vse, da se taki škandali ne bodo uganjali, da nam z vsakim novim šolskim letom zaprejo en učni zavod.

Prekmurci, ki stojimo na stališču, da nam je potreben kulturni razvoj, da imamo pravico zahtevati vse tri šole: gimnazijo in obe meščanski. Zavoda, kakor je gimnazija, pa nikakor ne moremo pogrešati. Mi hočemo imeti svojo inteligenco, hočemo imeti svoje uradnike in te dobimo samo iz tega zavoda. Nam kot nacionalistom pa gre tudi za nacionalizacijo našega Prekmurja in po našem mnenju dosežemo ta prevzvišeni cilj najlaže in najuspešneje s šolami, našo gimnazijo. Zakaj še sedaj študirajo prekmurski fantje na Mažarskem? Tega vnaprej ne moremo trpeti! Nam še nenaklonjene kraje pridobimo za se, ako je iz vsake vasi Gornjega Prekmurja po pet študentov v slovenski gimnaziji v Murski Soboti. Zato se že omenjeni gospodje naj zavedajo svoje škodljive igre, vedo naj pa tudi, da tega dolgo tudi ne bodo uganjali, ker bo naše ljudstvo pometlo s njimi prav pošteno. Ministrstvo pa prosimo, da šolstvo v Prekmurju čimbolj podpre, ker v tem je nacionalna rešitev Prekmurja.

Marko.

Ljubljanske novice.

Ij Vidovdanska proslava na srednjih šolah. Šolsko leto se bo sklepalo odslej na naših srednjih šolah na slovesnejši način nego doslej. Posamezni zavodi bodo priredili 28. junija po šolski maši manjše šolske prireditve, pri katerih bodo nastopali učenci in učence z deklamatoričnimi in glasbenimi točkami. Pri slovesnosti se bodo tudi razdelila najboljšim učencem darila: v vsakem razredu bo dobil najboljši učenec v dar knjigo. K prireditvi so vabljeni starši in sorodniki učencev, pa tudi drugi prijatelji šole.

Ij Vse lekarne bodo na Vidovdan do 1. ure odprte, dalje pa samo lekarna Piccolli, Dunajska cesta in lekarna Bakarčič, Karlovska cesta.

Ij Za tuje, ki prihajajo v Ljubljano je izredne zanimivosti sueški prekop v Ljubljani. Če greš z Resljeve ceste preko zmajskega mostu do šolskega drevoreda, vidiš v drevoredu postavljenih dolgo vrsto mesarskih stojnic. Obrni se takoj, ko prideš preko mostu, na desno, zavij v drevored. Ko prideš nekako do tretje stojnice na levi strani, obstoj in pogled pred se. Pred seboj boš videl jarek, v primeri s katerim je sueški prekop navaden občestni kmečki žleb. Globok je tako, da mu tudi najvišja peta modernega ženskega čevlja ne pride do dna, ampak se mora na vsak način zvrniti. Ali peta, ali pa ženska. Ali pa oboje. Včasih, dokler je vladala na magistratu še »črnoordeča večina«, so take prekope zasipali s peskom, sedanji gospodarji na magistratu pa še peska nimajo, da o denarju sploh ne govorimo.

Ij Na XVIII. rednem občenem zboru Akademskoga društva jugoslovanskih tehnikov v Ljubljani dne 21. junija je bil izvoljen sledeči odbor: Predsednik Kuljiš Vinko, kemik; podpredsednik Podboj Stane, elektrotehnik; tajnik I. Pust Bogomir, arhitekt; tajnik II. Kozina Pavel, kemik; blagajnik Pardubsky Henrik, gradbenik; knjižničar I. Sitar Franc, gradbenik; knjižničar II. Viher Leopold, gradbenik; štacunar Kump Guido, montanist; skriptar Pirc Stano, gradbenik; gospodar-čitalničar Klepec Josip, geodet; revizorja Jenko Dole in Fink Hugo, oba gradbenika.

Ij Umrli so v Ljubljani: Apolonija Legat, zasebnica, 72 let. — Frančiška Jesih, zasebnica, 58 let. — Frančiška Cizerle, delavka, 29 let. — Josip Germšek, sin tovarn. delavca, 11 tednov.

— **Pametna misel olomuške policije.** Olomuška policija je dala nalepiti lepake, v katerih poziva vse tiste, kateri bodo odšli na letovišča in ostanejo njih mestna stanovanja prazna, da bi naznanili svoj naslov policiji. Policijski urad namerava tistim hišam posvetiti večjo pozornost in tako preprečiti marsikatero tatvino, katerih je bilo lansko poletje v Olo-mucu tako veliko škodilo.

Gospodarstvo.

Kaj je z dinarjem?

Najnižji kurz je dosegel dinar lanske leto, ko je padel v Curihu dne 19. jan. na 3.60 frankov za 100 dinarjev. Z nastopom sedanjega finančnega ministra se je začela v naši finančni politiki nova era, ki jo je iskreno pozdravila vsa javnost. Dinar se je začel popravljati, tako da je dosegel koncem maja 6.—, koncem leta (30. dec.) pa 6.45. V tekočem letu se je to dvigovanje nadaljevalo, tako da je znašal povprečni curiški kurz v januarju 6.55. V februarju je bil dvig ter da se bo dinar tudi ustalil na doseženi višini (7.25—7.30). Nasproti temu pa so gospodarski krogi ponovno pokazali na nevzdržnost te višine dinarja ter poudarjali, da je dvig fiktiven, da se ne bo držal na doseženi višini radi slabe gospodarske politike.

Kdo je imel prav, se je kmalu videlo. Sredi marca je nastopila peripetija tako da je bil dinar koncem tega meseca že na 7.10, dočim se je držal koncem aprila komaj na 7.—. V maju je bilo nazadovanje sicer majhno, toda konstantno. Začetkom junja je došel na 6.80—6.85. Ni čuda, da se je začela pojavljati v javnosti nervoznost. In zopet je nastopil naš finančni minister ter podal dne 12. junija v »Politiki« izjavo, ki smo jo tudi mi priobčili in o kateri smo takoj rekli, da je preoptimistična. V podkrepitev svoje izjave je navajal, da je napravila poplava minimalno škodo, dočim je prošli teden konstatacijo generalna direkcija voda, da znaša 150 milijonov dinarjev, kar pa popravljajo subvotični listi v toliko, da znaša ta škoda samo v Bački nad 300 milijonov dinarjev. Minister je nadalje kazal na obilno tobačno in žitno žetev, na izvrstno sladkorno kampanjo, na stalno naraščajoči izvoz, na zmanjšanje obtoka bankovcev, na uravnotežen proračun, na angleško posojilo monopolni upravi itd. Na podlagi vsega tega bi moral dinar nazgor.

In v istini se naša vplačilna bilanca v zadnjih mesecih ni poslabšala, kvečjemu nasprotno. Obtok bankovcev znaša danes že manj kot 5 in pol milijard, dočim se je metalna podlaga povečala. In kaj vidimo? Dinar gre dalje navzdol in je dosegel na večerajšnji curiški borzi 6.65. V Zagrebu je kljub močni intervenciji Narodne banke vladala silno čvrsta tendenca in je pričakovati še nadaljnji porast vseh tujih deviz. Nad vse značilna je občutna dispariteta Zagreba in Beograda, ki vlada že 14 dni nad Curihom. Curiška pariteta lire je znašala 3.685, dočim je notirala na večerajšnji predborzi v Zagrebu 3.72—3.75. Pariteta funta bi morala znašati 368, dočim je notiral 372—375.5, pariteta dolarja bi bila znašala 85.—, dočim je notiral 86.25—87.25, isto je pri Parizu, ki bi bil moral notirati 4.57, pa je notiral 4.5975—4.6475 in pri Pragi, ki je notirala mesto 2.52 2.5525—2.5825. To kaže na veliko večje nezaupanje v vrednost dinarja doma kot pa na inozemskih trgih.

Čeprav prevladuje ponekod mnenje, da je besni vzrok špekulacija bank, ki izrabljajo kredit Narodne banke v špekulativne, name-

sto v obratne svrhe, dalje da so temu krivi inozemski eksploatirji, ki si hočejo pred izvoznimi kampanjama žita in sliv po ceni zasigurati dinarskih deviz, nadalje navivne trditve režimskih listov, češ da so vsemu kriva bi-jobske vesti različnih defetističnih elementov, trdimo mi kljub izjavi finančnega ministra z dne 12. t. m., da nimajo dogodki v naši notranji in zunanji politiki nobenega vpliva na vrednost dinarja in smo prepričani, da se dinar ne more držati na višini, ki odgovarja njegovi resnični gospodarski moči, tako dolgo, dokler ostanejo pogreški naše zunanje in notranje politike isti kot do sedaj.

Ne moremo oporekati navedbam finančnega ministra, da je naša gospodarska situacija ugodna in da so dani v njej vsi pogoji za izboljšanje naše valute. Oporekati pa moramo njegovi drugi trditvi, češ da nimajo dogodki notranje in zunanje politike nobenega vpliva na vrednost dinarja. Kajti če bi bilo temu tako, dinar ne bi padel.

* * *
g Novosaška borza 26. junija. Od sedaj naprej bomo redno prinašali notacije novosaške blagovne borze; pripominjamo pa, da so to fiktivne cene, po katerih so bili stvorjeni zaključki dotičnega dne in ne samo takozv. »Richtpreise«, kakor jih prinaša oficijelno borzno poročilo.

g Nova pšenica za avgust in september se ponuja proti polnemu plačilu po Din 255, proti polkasi Din 265, proti duplikat kasi Din 285, koruza od Din 232.50 do Din 235, oves Din 285, moka basis nulerca Din 460 do Din 470, otrobi Din 190 do Din 210. Tendence čvrsta, ponudba minimalna.

g Konkurz. O imovini »Bistrice«, prve jugoslovanske tovarne za gume in kovinske predmete v Slovenski Bistrici, družbe z o. z. se je razglasil konkurz.

g Vpisi v trgovinski register. Vpisale so se nastopne firme: Hranilnica v Križevcih d. d. (glavnica 40.000 K); Prometna banka d. d. v Ljubljani (glavnica 1 milijon dinarjev); Mirko Steiner in sinovi, Vukovar, podružnica Maribor, trgovina sa daščarskom robom.

g Vpisi v zadržni register. Vpisali sta se nastopni zadruzi: Agrarna zajednica, zadruga z neomejeno zavezo za dolnjelendavsko okoličje, Dolnja Lendava; Kmetška hranilnica in posojilnica v Horjulu, reg. zadruga z neomejeno zavezo, Horjul.

g Občni zbori. Splošno kreditno društvo, reg. zadruga z o. z. v Ljubljani 5. julija 1924. Hranilno in posojilno društvo v Konjicah 6. julija 1924. »Balkan« d. d. za mednarodne transporte v Ljubljani 8. julija 1924.

g Minimalna tarifa na blago reškega izvora. Pri uvozu blaga reškega izvora se bo uporabljala naša minimalna tarifa.

g Škoda po poplavi. Predvečerašnjem smo poročali, da ceni generalna direkcija vod škodo po poplavi na 150 milijonov dinarjev. Sedaj pa ugotavljajo subvotični listi, da znaša škoda po poplavi samo v Bački nad 300 milijonov dinarjev. Pri posevkih se ceni škoda na 207 milijonov dinarjev, pri nepremičninah pa na 95 milijonov dinarjev.

g Nova železniška proga. Železniška proga Bos. Krupa—Bihač v Bosni se bo jutri otvorila javnemu prometu.

g Jugoslovansko zadržništvo. V Beogradu se je dne 26. otvorila zadržna razstava. Jugoslavija bo udeležena tudi na internacijonalni izložbi v Gandu (Belgija), o kateri smo že poročali. Inicijator te svetovne izložbe je Mednarodna zadržna zveza, ki obsega vseh

5 kontinetov in šteje 30 milijonov zadržnikov. V tej zvezi je tudi naša država, kjer je 775.736 zadržnikov, kar pomeni, da je 6.5 odst. celokupnega prebivalstva naše države v zadržah. V Sloveniji je zadržnikov 201.800 ali 19 odst. vsega prebivalstva, v Dalmaciji štejejo zadržniki 10 odst. celokupnega prebivalstva, v Hrvatski 9.8 odst., v Srbiji 4.6 odst., v Bosni 2.6 odst., in v Vojvodini 2.6 odst. celokupnega prebivalstva dotičnih pokrajin.

g Trgovski odnošaji med Zedinj. državami in Jugoslavijo. V letu 1923. je Jugoslavija izvozila v severonemške Zedinjene države za 31.4 milijonov dinarjev svojih produktov, kar pomeni 0.31 odst. vsega našega izvoza v istem letu. Glavni naši izvozni predmeti so bili: cement, celuloza, zdravilna zelišča, odpadki tkanin, cigarete itd. Nasprotno pa je Unija uvažala k nam: raztopljeni svinjsko mast, rafiniran petrolej, mazilna olja, surov bombaž, bombaževе tkanine, sladkor itd. — Skupno se je v 9 mesecih pr. leta izvozilo iz Unije v našo državo za 212.4 milijonov dinarjev, kar znači, da je participirala Unija na našem uvozu s 3.3 odstotki.

g Polom Depozitne banke na Dunaju. — Kakor poročajo z Dunaja, bo morala Depozitna banka na Dunaju zaprositi za sodno nadzorstvo. 5 dunajskih velebank je namreč odpovedalo nadaljevanje svoje pomožne akcije za omenjeno banko. Polom so povzročile špekulacije s francoskim frankom. Veliko škodo je prizadel banki tudi njen prejšnji gen. ravnatelj Castiglioni.

g Ruska zunanja trgovina. Ruski izvoz v mesecu marcu tekočega leta je dosegel 479 tisoč 851 ton v vrednosti 31.019.000 zlatih rubljev proti 364.170 tonam oziroma 24.876.000 zl. rubljev, uvoz pa 54.451 ton v vrednosti 12 milijonov 19.000 zl. rubljev proti 33.437 tonam oziroma 12.480.000 zl. rubljev v mesecu februarju tekočega leta.

g Deficit ruskih železnic. Po poročilu »Ekonomskega Zizna« bodo zaključile ruske železnice prvo leto tekočega leta z deficitom 13 milj. zl. rubljev. Posebno nerentabilen je osebni promet, kjer znašajo stroški za osebo in vrsto (1 vrsta je 1067 metrov) 1.10 kopejke, dohodki pa le 0.90 kopejke.

g Izvoz volne na Romunskem. Romunski kmetje nameravajo ustanoviti organizacijo volnenih producentov. Namen te organizacije naj bi bil obramba proti trgovcem in tekstilnim tovarnam, ki izrabljajo težki položaj, v katerem se nahaja romunski poljedelec. Kupci pritiskajo na vse mogoče načine na ceno in ne kupujejo nobene domače volne, da bi zlo-mili odpor kmetov. Ponujajo jim 40 levov za volno, toda ti niso pripravljeni prodajati za tako nizko ceno, kljub temu, da imajo še precejšnja lanske zaloge. Organizacija bo zahtevala od vlade prost izvoz volne, ki je sedaj prepovedan radi zaščite domače tekstilne industrije.

g Razstava v Wembley-u in Jugoslavija. Angleški trgovski tajnik v Beogradu je sporočil predstojstvu Razstave angleškega imperija (The British Empire Exhibition) v Wembley, da namerava obiskati prve tri tedne v juliju večja družba Jugoslovancov, sestojča iz predsednikov trgovskih in obrtnih zbornic in drugih trgovskih in industrijskih korporacij Udeležili se bodo obenem tudi različnih pregovorov, ki so v interesu Jugoslavije, posebno z ozirom na izrabo vodnih sil in mornarice.

g Nova zadržna mlekarina na Norveškem. Velika nova zadržna mlekarina, ki bo izdelovala posebno kondenzirano mleko, je bila

ustanovljena v Hedmarken na Norveškem. Ta zadruga izpolni težko občuteno pomanjkljivost v tej stroki. Ze dolgo časa so tožili mlečni producenti o nizkih cenah, ki so jih dosegali njihovi izdelki, kljub izborni kakovosti; radi tega se jih je združilo več kot 600 v tem podjetju, s čimer se bo podjetju zagotovilo dnevno preko 40.000 l mleka. Ta zadržni sistem je prišel na Švedsko in Norveško iz Danske, kjer so se zadruga izbornu obnele v poljedelstvu.

g Proračun Združenih držav amerikan-skih. Proračunska komisija Združenih držav poroča, da bo državni proračun za tekoče leto zaključen s prebitkom 350 do 400 milj. dolarjev.

g Tržaška ladjedelnica. Tvornice železa v Vitkovcih so se pogodile s tržaško ladjedel-nico za dobavo materiala. Dobavljale bodo ladjedelnici vse potrebščine za graditev brodov, posebno za železne plošče za okroglo 8 milijonov lir.

g Angleška trgovska bilanca v maju se je povečala v maju in sicer je dosegel uvoz 122 milijonov Lsg. proti 89 mil. v maju 1923, izvoz pa 70.25 mil. proti 71.50 mil.

Misijoni.

Družba za širjenje vere. 1. Nabiralne pole: Hoteli smo jih tiskati, toda imamo že zdaj veliko stroškov, pa tudi vsi gospodje ne boste družbe enako organizirali, ampak po krajevnih razmerah. Zato blagovolite gg. župniki za letos stvar izpeljati na eden izmed sledečih treh načinov: ali izstavite desetnikom nabiralne pole z župnim pečatom (1), ki bodo obsegale po 10 predalov za desetnika in drugih devet članov desetnice, če ste organizirani po desetnicah; ali izstavite pole z župnim pečatom za več članov in jih izročite pospeševalcem; ali pa kar brez teh pol zapisujete, člani v poseben zapisnik, če vodite vse sami. Članski zapisnik pa seveda mora biti v vseh treh slučajih že zavoljo pregleda; tega vodite sami kot pravni vodniki družbe ali pa duhovnik, ki ga vi pooblastite. — 2. Članarino pošiljajte z družbenimi čeki ali takoj in saj zač leto vas to tudi prosimo, ali pa saj do konca decembra in sicer naravnost, ne potem dekanijskih uradov. — Po naše tiskovine (brošure, letake, sprejemnice, čeke) pišite z naslovom: Družba za širjenje vere, Ljubljana, Pred škofijo 12, ali pa kar uradno na škofijski ordinariat. — 4. Za brošuro »Družba za širjenje vere« nam blagohotno pošljite po en dinar za vsaki izvod! — Potrudimo se, da se družba takoj po vseh župnijah ustanovi, da ne bomo na zborovanju Narodnega sveta med zadnjimi.

Cerkveni vestnik.

c Duhovniške spremembe v lavantinski škofiji. Župnija Smarino pri Velenju je podeljena g. Gregoriju Potokarju, dosedanjemu župniku v Bočni; župnija Jurklošter pa je podeljena g. Antonu Kocijančiču, dosedanjemu kaplanu na Ponikvi ob j. ž. Oba gospoda nastopita svoje nove župnije s 1. avgustom. Ravateljstvo Cirilove tiskarne v Mariboru prevzame s 1. julijem g. Pavel Zivortnik, dosedaj kaplan pri sv. Magdaleni v Mariboru. Za kaplana k Sv. Magdaleni v Mariboru pa pride g. Vinko Munda, dosedaj delavski tajnik v Celju.

c Sv. birna v Celju. V četrtek 26. in petek 27. junija deli škof dr. Andrej Karlin zakrament sv. birme v mestni župni cerkvi sv. Danijela v Celju.

Dve turi Valentina Staniča.

Ob 150letnici njegovega rojstva.
(Staničev popis.)

2. NEKAJ O MOJI EKSKURZIJI NA SCHAFFBERG PRI ST. GILGNUM.

(Pismo g. St. izdajatelju.)

(Konec.)

Barometerska in termometerska opazovanja, ki sem jih na tej ekskurziji napravil, in istočasna protiopazovanja gosp. prof. Schieggia v Salzburgu so sledeča:

Kraj opazovanja	Barometer	Termometer na barometru	Termometer na prostem
a. Salzburg Am Hof	3 ¹¹ , ⁴⁵ / ₁₀₀ , 68	+13, ⁴⁵ / ₁₀₀ , 45	+15, ⁵⁰ / ₁₀₀ , 50
b. Salzburg St. Gilgen	3 ¹¹ , 80	+13, 33	+10, —
c. Salzburg Schaffberg	3 ¹¹ , 44	+9, 50	+8, 50
d. Salzburg Schaffberg	3 ¹¹ , 20	+14, 90	+12, —
e. Salzburg Schaffberg	277, 77	+14, —	+12, —

Iz računov sledi, da je Am Hof nad opazovalnim krajem v Salzburgu (soba g. prof. Schieggia) 149⁷⁷/₁₀₀, St. Gilgen 60¹⁰/₁₀ in najvišja točka Schaffberga 694⁹⁹/₁₀₀ pariških klafter, t. j. 5577 pariških čevljev nad gladino Sredozemskega morja. Schaffberg je tedaj za 45 čevljev višji kakor Hoher Staufen in 84 čevljev nižji kot Roßbeck-Kopf Untersberga.¹

¹ Višina opazovalnega kraja v Salzburgu vzeta je tu 1410 čevljev. Na tej podlagi meri Hoher Staufen 5332 in Untersberg 5616 čevljev nad morjem.

Horizontalni koti na Schaffbergu: Mondsee in Oberwang tvorita kot 34°, 37°, 30°; Mondsee in St. Georgen tvorita kot 48°, 36°; Oberwang in Schärfling tvorita kot 34°, 6°; Schärfling in Giebelgebirge na Avstrijskem tvorita kot 64°, 9°; Giebel in Riesengebirge v Stajerski tvorita kot 61°, 4°; Riesengebirge in Hoher Thron Tenskega gorovja tvorita kot 71°, 29°; Hoher Thron in Hoher Goehl tvorita kot 2°, 34°; Hoher Thron in Watzmann tvorita kot 6°, 49°; Hoher Goehl in Roßbeck-Kopf tvorita kot 26°, 44°; Hoher Goehl in Sonntagshorn tvorita kot 30°, 30°; Hoher Goehl in Kaiserberg tvorita kot 30°, 30°; Hoher Goehl in Hoher Staufen tvorita kot 34°, 31°; Hoher Goehl in Geisberg, Signal tvorita kot 44°, 14°; Hoher Goehl in Fuschersko jezero tvorita kot 52°, 32°; Fuschersko jezero in Schober tvorita kot 8°, 40°; Fuschersko jezero in Thalgäu tvorita kot 12°, 52°; Thalgäu in Mondsee tvorita kot 26°, 44°.

3. Par pripomb.

Valentin Stanič, prvi mož, ki je začel slovensko kulturo smoteno gojiti na Goriškem, se je rodil 12. februarja 1774 v Bodrežu pri Kanalu in študiral od 1790—1802 na Trbižu, v Celovcu in v Salzburgu, kjer je pel 6. januarja 1802 novo mašo. Prvo službo je nastopil isto leto 19. novembra kot kaplan na Banjšicah, kjer je ostal do leta 1809., ko je bil prestavljen za vikarja v Ročinj. V Ročinju je deloval 10 let in 1819 ga je pozval škof Walland, s katerim sta bila, še ko je bil ta v Ljubljani šolski referent, v pismeni zvezi, v Gorico za kanonika. Od l. 1828. je bil tudi »vikšši šolski ogledac. Umr! je 29. aprila 1847 in bil pokopan 1. maja. Pesnil je, prevajal, sam ti-

skal in dajal v tisk svoje knjige, otvoril slovensko knjigarno, ustanavljal šole, sam učil vsemogoče predmete, tudi telovadbo, znal vsako obrt in bil tudi — zdravnik: cepil je koze, bil inženier: delal je v Kanalu most čez Sočo, ustanovil je društvo proti trpinčenju živali in — in gluho-nemnico v Gorici.

Originalen in vsestranski mož.

Kot turist pa je bil gotovo največji in dvomim, če ga je do danes posekal kak slovenski turist, dasi nas loči od njegovega časa že dobro stoletje.

Slovenci ga malo poznamo tudi kot turista in zato ga tudi ne moremo prav ceniti. V šoli smo slišali malo o njem ali pa nič, brali pa tudi nič.

Nemci ga poznajo in puncto turisticke boljše in so ga že tudi priznalo ocenili. Zeitschrift des deutschen und österreichischen Alpenvereines je leta 1881 prinesel njegov življenjepis in sliko ter ga proglasil v članku o zgodovini turisticke za prvega veleturista! Sicer je res, da je bil po svojih turah Nemcem bližje, ker je prelazil vse srednjealpske vrhove in jih nemški popisal, a vendar zasluži, da ga tudi mi pobližje spoznamo v dobi turisticke ob njegovi sto-petdesetletnici!

Kaj je vse prelezal pove sam deloma v teh dveh turah, deloma v svoji »Hoji na Triglav«, ki jo je prinesel letošnji Planinski Vestnik v Kogovškem prevodu. Original Triglavske ture, ki jo je bil poslal »očetu« Bleiweisu, je v ljubljanskem muzeju. Fragmentarno je bil priobčen v »Blätter aus Krain« in v »Ztschr. d. deutsch. u. österr. Alp«. 1895. Dalje omenja še svoje ture — zlasti slovenske — v »Wallfahrt der Taubstummen auf den Heil. Berg b. Goerz«.

Ni ga skoraj hriba ne blizu ne daleč, ki bi ga ne bil obiskal!

Popisal je Stanič, kolikor sem mogel doslej ugotoviti, sledeče ture:

1. »Meine Erfahrungen bei der Exkursionen auf den Hohen Goehl.« (Rokopis v monakovski dvorni knjižnici, deloma eks-cerpiran v Zeitschr. d. deutsch. und österr. Alp. 81.)

2. Die Reise auf den Glockner. (Pri-občno v »Intelligenzblatt v. Salzburg 1800, z dne 9., 16. in 23. avg.)

3. Neue Reise auf den Glockner (Intelligenzbl. 1802.)

4. Etwas über meine Exkursion auf den Schaffberg bei St. Gilgen. (Intelligenzblatt 1801; 11. in 18. julija.)

5. Etwas über meine Reise auf dem Triglou in Oberkrain, angefangen am 18. September 1808. — Sem spada še

6. Zgoraj citirana »Wallfahrt«, ker tu-di v njej ne more zatajiti turista: opisuje izlet v St. Maver, na Kalvarijo in na Sv. gor, odkoder obuja 70 leten most spomine na vse goriške gore, ki jih je oblezel.

Mogoče se posreči komu, da iztakne kje še kak popis Staničevih mnogoštevilnih tur, a tudi če ne: to kar imamo in vemo o njem zadošča, da se z občudovanjem poklo-nimo ob sto-petdesetletnici rojstva Staniču — prvemu veleturistu in se ga primerno spomnimo v sezoni tur tudi v njegovem Zavetišču na Triglavu! Dr. J. L.

Ze nad 60 let najhujše hišno sredstvo proti boleznim prebave so Markove kapljice iz Mestne lekarne v Zagrebu, ki se dobe za originalno ceno v lekarni Leustek.

Dijaški vestnik.

d Izlet v Komendo. V nedeljo 29. junija 1924 priredi podružnica SDZ izlet v Komendo, kjer se vrši tudi orlovska prireditve. Odidemo z vlakom ob 14.10 uri: zbirališče na glavnem kolodvoru. Vožnja stane tja in nazaj polovična okoli 7 Din. Udeležite se izleta v kolikor mogoče velikem številu. Javite se zaradi kontrole v dopisnih knjigah dijaških društev. — Tajnik.

Turistika in sport.

Aljažev klub SPD. oskrbi v nedeljo, na praznik sv. Petra in Pavla 29. t. m. službo božjo v Kamniški Bistrici, ob uri, ki jo bodo želeli v Bistrici prenočujoči turisti. — Opozorjamo še enkrat na današnji občni zbor kluba ob osmih zvečer v Akademskem domu.

Aleksandrov dom. Erjavčeva koča na Vršču in Češka koča na Ravneh se otvorijo v soboto dne 28. junija 1924. Koče bodo dobro preskrbljene z jedjo, pijačo in fotografičnimi razglednicami. — Osrednji odbor SPD.

Rapid (Maribor) : Ilirija. V soboto in nedeljo ob 17. uri se vršita na sportnem prostoru Ilirije nogometni tekmi med mariborskim Rapidom in Ilirijo. Rapid se nahaja točasno v izredni dobri formi. Vključ manj ugodni poziciji v prvenstveni konkurenci LNP je momentano znatno boljši od oficijelnega mariborskega prvaka SSK Maribor.

ra. V reprezentančno moštvo Maribora, ki je 19. t. m. doseglo proti Ljubljani po nadmočni igri neodločen izid 3 : 3, je postavil 7 igralcev, ki so se jako dobro obnesli. Posebno privlačnost daje srečanju med Ilirijo in Rapidom okoliščina, da je bila Ilirija lausko jesen v Mariboru po Rapidu poražena s 4 : 0, kar bo ob tej priliki sigurno z vsemi silami skušala popraviti.

Naznanila.

5. redni občni zbor Narodne galerije se vrši v torek 1. julija ob petih v srebrni dvorani v Unionu.

Služkinje! Naša stavbna zadruga »Naš dom«, r. z. z. n. z. v Ljubljani vas vabi na svoj redni občni zbor, ki se vrši v ned. 29. junija 1924 ob pol 5. v Alojzijevejšču po sledečem sporedu: 1. Poročila odbornikov. 2. Potrjenje letnega računa. 3. Volitev dveh odbornikov. 4. Slučajnosti. Odbor »Našega doma«.

»Naš dom« vabi člane načelstva in nadzorstva na skupno sejo, ki se vrši v petek dne 27. junija ob pol 9. zvečer v semeniški ul. 2.

Rakovnik. Zrehanje srečk se ne bo vršilo v nedeljo dne 29. junija, ampak v nedeljo dne 6. julija popoldne ob štirih. Kdor želi srečk, jih še vedno lahko dobi pri »Vodstvu salezijanskega sodruštva« in pri poverjenikih. Srečolov je v korist novemu svetlišču. Srečke so po 250 Din. Dobitkov je 1000 v vrednosti 50.000 dinarjev.

NAJVAŽNEJŠE GOSPODARSKE KNJIGE.

Domači vrt. Praktični navod, kako ga uredimo, obdelujemo in krasimo. Priredil M. Humek, višji sadjarski nadzornik v Ljubljani. 48 Din, vezano 60 Din.

Praktični sadjar. Zbirka najvažnejših sadjarskih nauk, pojasnjena s 25 barvanimi prilogami in 92 slikami v besedilu. Priredil M. Humek. Okusno vezana knjiga 120 Din.

Breskev in marelica. Navodilo kako ju vzgajamo in oskrbujemo. Priredil M. Humek. Cena 12 Din.

Naše gobe. Navodilo za spoznavanje užitnih in strupenih gob. S 75 barvanimi tabelami sestavlja Ante Beg. Cena 100 Din.

Nauk o čebelarstvu. A. Janša. Novi natis priredil F. Rojina. Z dodatkom Albertijev-Znidaršičev panj in kako v njem čebelarimo. Priredil M. Humek. Cena 24 Din.

Kubična računica. V novi meri s pridejano naštevanko do 100. Pregledna in praktična knjiga za posestnike in lesne trgovce. 20 Din.

Podkovstvo. Pouk kovačem in konjerejem. Sestavlja živinozdravnik Lovro Tepina, vodja dež. podkovske šole v Ljubljani. Cena 46 Din.

Slovenska kuharica. Velika izdaja z mnogimi slikami v besedilu in 33 barvanimi tabelami s 193 slikami v naravnih barvah. Sedma izpopolnjena in pomnožena izdaja. Cena vezani knjigi 220 Din.

Hitri računar v kronski in dinarski veljavi. 30 Din.

Vse navedene knjige se naročajo v Jugoslovanski knjigarni v Ljubljani.

Poizvedovanja.

Našli so se 3 blagajniški ključ. Dobe se v naši upravi.

Zahvala.

Za mnogoštevilne izraze iskrenega sočutja, pomoč in tolažila ob boleznih in smrti naše ljubljene mamice itd., gospe

Franciške Tomc roj. Sonc

kakor tudi vsem, ki so blagopokojnico spremili na njeni zadnji poti, posebno častiti duhovščini, slavni železničarski godbi ter pevcem za ganljive žalostinke izrekamo našo prisrčno zahvalo.

ZALUJOČI OSTALI.

Res je, da

denar, ki ga izdaste za reklamo, nikdar ni zavržen, zato ker

ima reklama

za Vas veliko korist, če jo naročite o pravem času in v takem časopisu, ki ga na deželi največ bere. Vsa tozadevna zanesljiva pojasnila Vam da uprava »Slovenca«, ki Vam s tem prihrani mnogo truda in stroškov ter zagotovi

vedno uspeh!

Kot ključavničarski vajenec išče mesta krepak, 14letni deček. — Poizve se pri stavbnem podjetju Jakob VODOPIVEC, Zagorje ob Savi.

Dve DIJAKINJI

se sprejmeta na stanovanje in hrano v sredini mesta. Cena ugodna. — Naslov pove upravo lista pod št. 3643.

Soba s posebnim vodom se takoj odda. — Krakovski nasip 16/L.

Iščem trgovino

s stanovanjem, tudi z gostilno, na prometnem kraju, v mestu ali na deželi, za več let v najem takoj ali pozneje. — Ponudbe prosim na upravo lista pod št. 3629.

Dva dijaka (-inji)

manjša, se sprejmeta za prihodnje šolsko leto na hrano in stanovanje pri dobri rodbini. — Naslov v upravi lista pod št. 3623.

DAMA se najhitreje moderno in okusno počee z uporabo

lasnega obročka

Vedno velika izbira vpletk (kit). Priporočam se za vsa lasna dela kakor tudi za barvanje sivih las z »L'Oreal Hene«, tudi v modni barvah.

M. Podkrajšek

frizer za dame in gospode, Sv. Petra cesta 32.

ODDA SE za letošnjo sezono na Bledu popolnoma opremljeno stanovanje, obstoječe iz štirih sob, kuhinje, velike verande in vsi pritlikinami. — Ponudbe na gospo Marijo REPE, Bled, vila »Gorenka«.

Izjavljam da ni zame NOBEDEN upravičen ipkasirati računov, kdor se ne izkaže z mojim, specijalno za dolično stranjo veljavnim polnomočjem in podpisom. — Opozorjam vse stranke, da ne bodo trpele škodo. A. LAMPRET, Ljubljana, Krekov trg 10. 3651

URAD LJUBLJANSKEGA VELESEJMA BO ODDAL pleskarska dela

pri velesejskih objektih. — Pojasnila in pripomočki se dobe vsak delavnik med 15. in 18. uro v pisarni velesejma. — Ponudbe je vložiti najkasneje do petka dne 4. julija 1924. 3635

Na ljubljanskem VELESEJMU se prodaja ali odda v najem majhen, ličen

paviljon

pripraven za čebelnjak ali stojnico. Cena se izve pri upravi velesejma, Ljubljana

PREVZAMEM dobro idočo ŠPECER. TRGOVINO najraje v Ljubljani, v najem. Cenj. ponudbe pod »I. I. št. 3603« na upravo »Slovenca«.

NAJCENEJŠA REKLAMA

so oglaš v »Slovincu«.

KDO KUPI SUHO LIPOVO CVETJE

Ponudbe na naslov: Šijanec, trgovec, Račje pri Mariboru.

Kmetijo, gostilno

vzamem v najem. Prevzamem tudi s prevžitkom. Ponudbe na upravo lista pod »Pridne«

Priporočamo trdko

Josip Petelinc

Ljubljana, blizu Prešernovega spomenika za vodo.

Najcenejši nakup nogavic, žepnih robcev, brisalk, kloba, belega in rujavega platna, šifona, kravat, raznih gumbov, žlic, vilic, sprehajalnih palic, nahrbtnikov, potrebščin za šivilje, krojače, Solingen in za obrezovanje trt.

NA VELIKO IN MALO.

RAZGLEDNICE

vseh vrst, pisemski, kancelijski, konceptni, trgovski, svilen, krep, gladilni, stekleni, ovojni, maščobni, pergament, kredenčni in tafet (barvan) papir, papirnate servijete, vpisalne knjižice, noteze ter barvice — priporoča veletrgovina OSVALD DOBEIC, Ljubljana, Sv. Jakobova trg št. 9. 3156

Gospodarska zveza kupuje dobro ohranjene železne

barele od petroleja in bencina po najvišji cenl.

3589

Malstrova ulica št. 13. 3603

Nekaj vagonov gabrovih HLODOV

se takoj kupi. — Ponudbe franko vagon na trdko VINKO KRSTAN, Maribor,

KUPI SE VEČJA MNOŽINA smrekovih ozir. jelovih HLODOV po možnosti SUHO blago. Ponudbe z navedbo cene franko vagon nakladalna postaja na upravo »Slovenca« pod št. »HLODI« št. 3502.

Lep črn premog

s 4 do 5000 kalorij, franko Ormož, tona po 300 Din, PRODAJA Slovenska premogokopna družba z o. z. v Ljubljani, Wolfova ulica št. 1.

MERAKL

barve, črnila, lake, kit, emajle, čopiče in zamčeno čisti firme najboljši kakovosti nudi

Medić-Zankl družba

Maribor Ljubljana Novi Sad podružnica centrala skladišče

Tovarne Ljubljana — Medvode.

NATJEČAJ

za službu organiste u katol. župskoj crkvi s Osijeku donjem gradu i zborovodje Hrvatskog pjevačkog društva »LIPE«.

Dužnost organiste jest upravljanje crkvenim zborom i orgljanje prigodom svih crkvenih službi i svečanosti. Kao zborovoda »Lipe« ima triput tjedno obdržavati s pjevačima pokus i zborom ravhati kod svih koncerata i nastupa. — Stalni dohodci su ovi:

Godišnja plaća od crkve . . . 7200— Din
Godišnja plaća od »Lipe« . . . 7200— Din
Pratnja na ukopima oko . . . 7500— Din
Orgljanje na rekviemima . . . 750— Din

Ukupno godišnje . . . 22650— Din

Osim toga ima prilike da se posveti privatnom podučavanju u glazbi, pošto je svaki dan cijelo prije podne, a i poslije podne, kad nema ukopa, slobodan. — Natjecati se mogu samo vršne sile te imadu svojoj molbi priklopiti slijedeće priloge: 1. svjedodžbu o apsolviranoj orguljaškoj školi; 2. svjedodžbu o višegodišnjem uspješnom vodstvu pjevačkog zbora; 3. curriculum vitae.

Molba se ima upravit na RIMSKO-KAT. ZUPSKI URED OSIJEK III, najkasnije do 10. VII. 1924.

U Osijeku, dne 20. lipnja 1924.

Dr. Slavko MICHL, predsjednik »Lipe«.

Ivan ROGIC, upravitelj župe.

Starorenomirano, najfinije, zajamčeno pristno, sedovine prosto

BUČNO OLJE

ZNAMKE »KRONA«, POSTAVNO ZAVAROVANO

dobavlja vsaki čas in v vsaki količini samo na veleodjemalce in trgovce

OLJARNA ALBERT STIGER

SLOV. BISTRICA

ZASTOPSTVO: FRANC GULDA, MARIBOR

Anton Bitenc.

Pogreb blagopokojnika se vrši dne 28. junija 1924 ob 4. popoldne iz hiše žalosti, Hranilniška cesta 4, na pokopališče k Sv. Križu. Priporočamo ga v blag spomin in molitev.

Ljubljana, dne 26. junija 1924.

Marija, soproga. — Ana, Mara, Joško, otroci. — Anica Bitenc roj. Hočevar, sinaha. — Tatjana, vnukinja.

Zahvala

Vsem, ki so mi ob nesrečni smrti mojega moža

JAKOBA OCEPEK

rudarja v Trbovljah

dne 1. junija, in potem pri pogrebu, stali ob strani in mi bili v pomoč in tolažbo, se najlepše zahvaljujem! — Posebno zahvalo častiti duhovščini, darovalcem vencev, rudarski godbi in mnogobrojnim spremljevalcem.

Vdova Lucija OCEPEK in sorodniki.

Zahvala.

Vsem, ki so našega nepozabnega, blagega očeta

Franc Čudovana

spremili k večnemu počitku, osobito č. g. župniku Anžiču, pevskemu zboru za ganljive in prelepe žalostinke, se najprisrčneje zahvaljujemo. Bog plačaj vsem!

Škocijan pri Mokronogu, 26. junija 1924.

ZALUJOČI OSTALI.

RODBINA SCHWEGEL-ova javlja vsem sorodnikom, prijateljem in znancem, da je njen preljubljeni

ing. Alojzij Schwegel

danes popoldne po dolgi in mučni bolezni zaspal v Gospodu.

Pogreb predragega ranjkega se vrši dne 28. t. m. ob 10. dopoldne iz hiše žalosti vila »Gorica« na Rečici na pokopališče v Gorjah.

Rečica, dne 25. junija 1924.

ZALUJOČI OSTALI.